Ўзбекистон — келажаги буюк давлат

Халқ сўзи

1991 йил 1 январдан чиқа бошлаган

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ОЛИЙ МАЖЛИСИ ВА ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ВАЗИРЛАР МАҲКАМАСИНИНГ ГАЗЕТАСИ

19 сентябрь, жума, 1997 йил
Сотувда эркин нархда. № 196 (1713)

ПРЕЗИДЕНТ ҲУЗУРИДА ҚАБУЛ

Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислом Каримов 18 сентябрь куни Эроннинг Афғонистон масалалари бўйича махсус вакили Алоуддин Бўружердийни қабул қилди.

Мамлакатимиз раҳбари минтақавий хавфсизлик масалаларида Эрон ҳукумати юритаётган сиёсат Ўзбекистон тутган йўлга кўп жиҳатдан яқин эканини таъкидлади.

-- Афғонистон можаросини ҳал этиш бўйича Ўзбекистон киритган таклифларга Эрон раҳбарияти ижобий фикр билдирди, — деди Ислом Каримов. -- Бу ҳар икки мамлакатнинг мазкур можарони ҳал этиш масаласига ёндашуви ўхшаш эканидан далолат беради.

Алоуддин Бўружердий Эрон раҳбариятининг Афғонистон можаросига муносабати ҳақида гапириб, бу муаммонинг ечимини топишда Ўзбекистон билан ҳамкорлик яхши натижалар беришига умид билдирди. Шунингдек, эронлик меҳмон Ислом Каримовга Президентимизнинг шу йил Теҳронда форс тилида чоп этилган «Ўзбекистон иқтисодийислоҳотларни чуқурлаштириш йўлида» китобини тақдим этди.

Суҳбат чоғида Афғонистондаги ҳарбий-сиёсий вазият, минтақавий хавфсизлик ва Ўзбекистон-Эрон муносабатлари билан боғлиқ масалалар юзасидан фикрлашиб олинди.

Қабул маросимида Президентнинг Давлат маслаҳатчиси В. Норов, ташқи ишлар вазири А. Комилов иштирок этди.

Қабул маросимида Эроннинг Ўзбекистондаги Фавқулодда ва Мухтор Элчиси Муҳсин Покойин ҳозир бўлди.

(ЎзА).

СУРАТДА: қабул пайти.
А. ТЎРАЕВ олган сурат.

ТАШРИФ САМАРАЛИ БЎЛДИ

Аввал хабар қилинганидек, 17--18 сентябрь кунлари Италия Республикаси Вазирлар Кенгаши Раиси Романо Проди расмий ташриф билан мамлакатимизда бўлди. Р. Продининг ташрифи Ўзбекистон билан Италия ўртасида тобора мустаҳкамланиб бораётган ҳар томонлама ҳамкорлик алоқаларининг янги босқичини бошлаб беради. Таъбир жоиз бўлса, буни мамлакатларимиз ўртасидаги ўзаро иқтисодий ҳамкорликнинг аниқ йўналишларга асосланган амалий босқичи, дейиш мумкин. Ташриф давомида мамлакатларимиз ўртасида дўстлик ва ҳамкорлик, ўзаро сармояларни ҳимоялаш ва рағбатлантириш, шунингдек, банклараро ҳамкорлик, коммуникация, агросаноат соҳалари бўйича имзоланган ҳужжатлар Ўзбекистон билан Италия ўртасидаги алоқаларни янада кенгайтириш йўлида муҳим қадам бўлди.

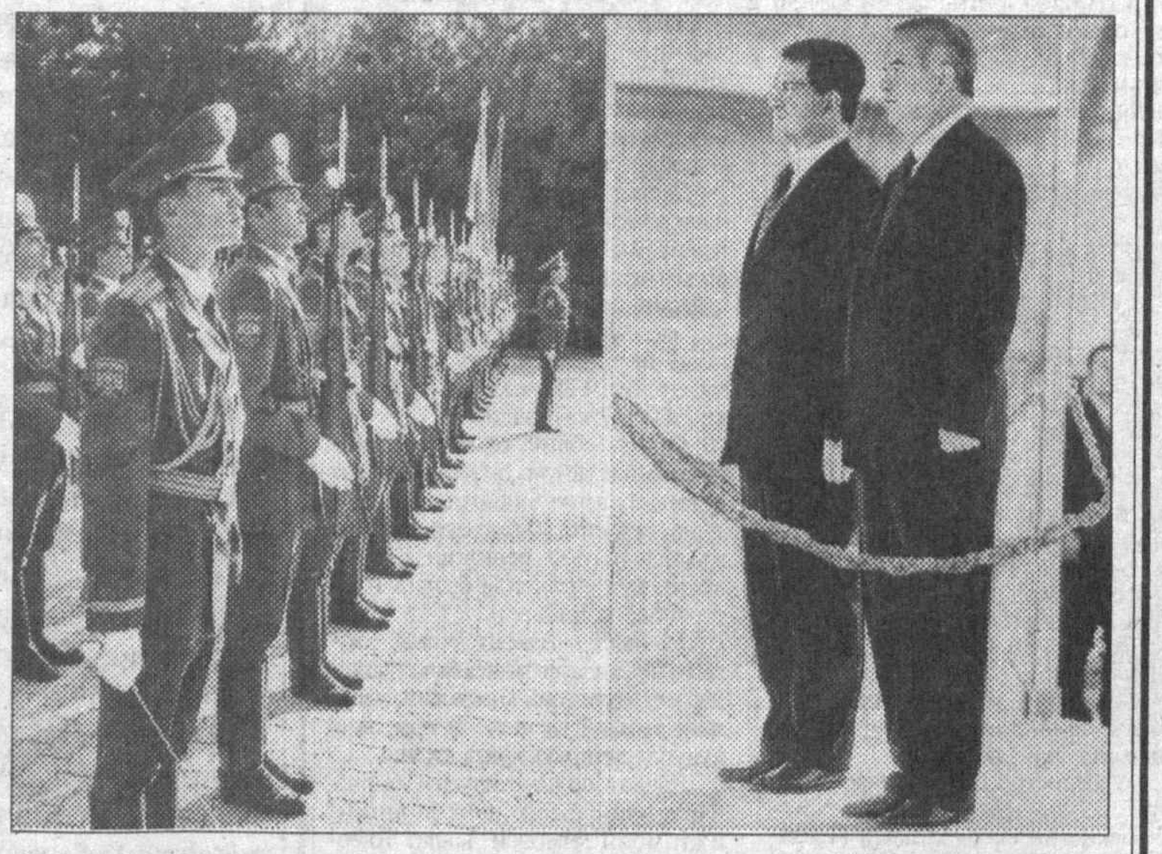

18 сентябрь куни «Дўрмон» қароргоҳида Италия Республикаси Вазирлар Кенгаши Раиси Романо Продини расмий кузатиш маросими бўлди. Олий мартабали меҳмон шарафига фахрий қоровул саф тортди. Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислом Каримов ва Италия Республикаси Вазирлар Кенгаши Раиси Романо Проди шоҳсупага кўтарилдилар. Ҳар икки мамлакат давлат мадҳиялари янгради. Ислом Каримов ва Романо Проди фахрий қоровул сафи олдидан ўтдилар.

Шу билан Италия Вазирлар Кенгаши Раиси ташрифининг расмий қисми ниҳоясига етди. Р. Проди Ўзбекистон Бош вазири Ў. Султонов ҳамроҳлигида кўҳна Самарқандга жўнаб кетди.

* * *

Самарқанд аэропортида меҳмонларни вилоят ҳокими Алишер Мардиев ва бошқа расмий кишилар кутиб олди.

Италия Вазирлар Кенгаши Раиси Р. Проди қадимий Самарқанд шаҳридаги бир-биридан мафтункор осори-атиқалар ва тарихий обидаларни ҳайрат билан кўздан кечирар экан, ўзбек халқи ўз тарихий ёдгорликлари, бой маданий меросига юксак эътиборда эканидан мамнуният ҳосил қилганини айтди. Тиллакори мадрасаси саҳнида ташкил этилган халқ амалий санъати буюмлари кўргазмаси ҳамда фольклор-этнографик дасталари ижросидаги концерт дастури ҳам италиялик меҳмонларда катта қизиқиш уйғотди.

Шу куни Италия Вазирлар Кенгаши Раиси Р. Проди ватанига жўнаб кетди.

(ЎзА)

СУРАТЛАРДА: *расмий кузатиш маросими.*

Р. ШАГАЕВ олган суратлар.

18 сентябрь куни Вазирлар Маҳкамасида Бухоро ва Хива шаҳарларининг 2500 йиллик юбилейига тайёргарлик кўриш ва уни ўтказиш республика ташкилий қўмитасининг мажлиси бўлди. Уни Бош вазирнинг биринчи ўринбосари, мазкур қўмита раиси И. Жўрабеков бошқарди.

ТАШКИЛИЙ ҚЎМИТА МАЖЛИСИ

Мустақиллик йилларида Президент Ислом Каримов раҳнамолигида миллий қадриятларни тиклаш, бой маданий меросимизни ўрганиш, тарихий ёдгорликларни асраш борасида ибратли ишлар амалга оширилди. Қадимий шаҳарларимиз Бухоро ва Хиванинг 2500 йиллигини нишонлаш ҳам ана шу тадбирлар сирасига киради. Айниқса, мазкур сананинг нуфузли халқаро ташкилот -- ЮНЕСКОнинг Париждаги Бош қароргоҳида байрам қилиниши Ўзбекистонни дунёга танитишда яна бир муҳим қадам бўлди. Мажлисда юртимизда ўтадиган юбилей тантаналарига тайёргарлик ишлари асосан туғалланганi, бир қанча меъморий обидалар таъмирлангани, ободонлаштириш ишлари амалга оширилгани, кўча ва хиёбонлар янада гўзаллашгани қайд этилди.

Бухоро шаҳри ҳокими К. Камолов ва Хоразм вилояти ҳокимининг ўринбосари Р. Йўлдошевнинг юбилейга тайёргарликнинг бориши ҳақидаги ахборотлари тингланди. Ўзбекистон Фанлар академияси президенти Т.Жўраев юбилей кунлари ўтадиган «Инсониятнинг илмий ва маданий мероси -- учинчи минг йилликка» мавзуидаги халқаро симпозиум ҳамда илмий конференцияларга хорижлик олимларни таклиф қилиш, симпозиум тезисларини тайёрлаш, юбилейга аталган китоблар нашр этиш борасида амалга оширилаётган ишлар юзасидан маълумот берди.

Театрлашган томошаларнинг режиссёрлари Б. Йўлдошев ва Р. Ҳамидов уларда илгари суриладиган -- Бухоро ва Хива инсоният тарихидаги энг буюк шаҳарлардан эканлиги ҳақидаги асосий ғоянинг саҳнадаги ифодаси қандай рўёбга чиқарилиши хусусидаги фикр-мулоҳазаларини баён этдилар.

Мажлисда тайёргарлик ишларини янада кучайтириш зарурлиги таъкидланди, билдирилган таклифлардан келиб чиқиб, мутасадди вазирлик ва идоралар раҳбарларига аниқ топшириқлар берилди.

Мажлисда Бош вазирнинг ўринбосарлари А. Азизхўжаев, К. Раҳимов, Р. Юнусов иштирок этди.

(ЎзА)

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ТАШҚИ ИШЛАР ВАЗИРЛИГИ ХАБАРИ

Шу йил 18 сентябрь куни тушдан сўнг Ҳайратон шаҳри (Афғонистон Ислом давлати) атрофида Афғонистондаги бир-бирига қарши курашаётган гуруҳлар ўртасида қуролли тўқнашувлар содир бўлди.

У ерда бўлиб ўтган уруш ҳаракатлари чоғида 10 та реактив снаряд Сурхондарё вилоятининг Термиз тумани ҳудудига тушиб портлади, оқибатда Ўзбекистон Республикасининг уч нафар фуқароси жароҳатланди.

Ҳозирги вақтда Ўзбекистон Республикаси ҳуқуқни муҳофаза қилиш органлари ва Ташқи ишлар вазирлиги мазкур ҳодисанинг барча тафсилотларини аниқлаш ва бундай ҳоллар такрорланишига йўл қўймаслик учун зарур чораларни кўрмоқда.

МАРКАЗИЙ ОСИЁ МИНТАҚАСИДА БИРИНЧИ МАРТА

18 сентябрь куни Чирчиқ ўқув марказида «Марказий Осиё батальони-97» кўп миллатли кучлар иштирокидаги машқларнинг тантанали очилиш маросими бўлди.

Ўзбекистон Президенти Ислом Каримовнинг «Марказий Осиё батальони-97» тинчлик ўрнатиш кучлари машқларининг иштирокчиларига табригини Президентнинг Давлат маслаҳатчиси Б. Ғуломов ўқиб эшиттирди.

Ўзбекистон Республикаси мудофаа вазири, генерал-полковник Р. Аҳмедов машқ иштирокчилари ва меҳмонларига табрик сўзлари билан мурожаат қилди.

Америка Қўшма Штатлари мудофаа вазири номидан машқ иштирокчиларини АҚШ мудофаа вазирининг ўринбосари Кэтрин Кэллахер самимий табриклади.

Ўзбекистон Республикаси Давлат мадҳияси янграйди.

Сўнгра машқда иштирок этаётган мамлакатлар қуролли кучларининг бўлинмалари минбар олдидан тантанавор қадам ташлаб ўтади.

Десантчи жангчилар аэродром теграсини эгаллашга доир машқ вазифасини бажарадилар. Ўзбекистон Ҳарбий-ҳаво кучларининг учувчилари машқ иштирокчилари ва меҳмонлари олдида олий пилотаж санъатини намойиш қиладилар.

НАТО мамлакатлари ва ҳамкор давлатларнинг «Марказий Осиё батальони-97» қўшма дала машқлари НАТОнинг «Тинчлик йўлидаги ҳамкорлик» дастури доирасида ўтказилмоқда. Машқларда Қозоғистон, Қирғизистон, Ўзбекистон, АҚШ, Туркия, Грузия, Россия ва Латвия қуролли кучларининг бўлинмалари иштирок этмоқда. Дания, Литва, Эстония, Украина ва Туркманистон қуролли кучларининг вакиллари кузатувчи сифатида иштирок этмоқда.

Машқлардан кўзда тутилган мақсад тинчлик ўрнатиш операцияларини ўтказиш чоғида «Марказий Осиё батальони»нинг кўп миллатли кучлар бўлинмалари билан ўзаро алоқаларини пишиқтиришдан иборат.

Режалаштирилаётган вазифалар орасида бир қанча мураккаб жанговар-машқ вазифаларини ишлаб чиқиш ҳам мавжуд. Инсонпарварлик юкларини етказиб бериш, гаровдагиларни озод қилиш, тинчлик ўрнатиш батальони жанговар техникаси ҳамда қуролларини ўрганиш ва бошқалар шулар жумласидандир.

Тантанали очилиш маросимида Ўзбекистон ташқи ишлар вазири А. Комилов, Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси Мудофаа ва хавфсизлик масалалари қўмитасининг раиси Б. Наимов, машқда иштирок этаётган мамлакатлар ҳарбий маҳкамаларининг раҳбарлари, бир қанча хорижий мамлакатларнинг Ўзбекистондаги фавқулодда ва мухтор элчилари, бошқа расмий кишилар иштирок этди.

(ЎзА)

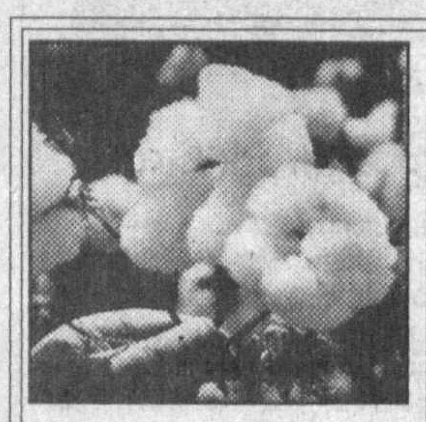

СУРЪАТГА ҚАНОТ

Ўрта Чирчиқ туманидаги Акмал Икромов номли жамоа хўжалигининг Т. Бажаков бошлиқ бригадаси далаларига дастлабки терим агрегатлари олиб чиқилди. Бу билан вилоятда илк бор машина теримига киришилди.

«Наманган -- 77» навли ғўза ниҳоллари қийғос очилган. Деҳқоннинг эрта кўкламданоқ самарали меҳнат қилгани шундоққина сезилиб турибди. Дастлабки тўртта агрегат билан терилган ҳосил хўжаликнинг кунлик терим суръатига анчамунча «тузатиш» киритди. Эрта-индин вилоятдаги бошқа хўжаликларда ҳам ҳосил оммавий равишда машинада терила бошланади.

Вилоят хўжаликларида қўл терими иштирокчиларига алоҳида ғамхўрлик кўрсатилаётир. Вилоят ҳокимлигининг бу йилги мавсумни тез ва сифатли якунлаш юзасидан ишлаб чиққан чора-тадбирларига мувофиқ хўжаликларда теримчилар ҳар беш кунда меҳнат ҳақи олишаяпти.

Ш. КАРИМОВ,
«Халқ сўзи» мухбири.

● *«ПАХТА-97»*

КУЗ КУТИБ ТУРМАЙДИ

Республикамиздаги барча пахтачилик хўжаликларининг далаларида мўл ҳосил етиштирилди. Эндиги вазифа уни нест-нобуд қилмасдан, тез ва соз йиғиштириб олишдан иборат.

Бу йилги деҳқончилик шароитида пахта ҳосилининг ҳар қачонгидан эрта -- 20-25 кун аввал пишиб етилгани, таъбир жоиз бўлса, янги усул -- чигитни плёнка остига экишнинг шарофатидир. Бу усулнинг яна бир афзаллиги шуки, ҳосилдорлик гектар ҳисобига 10-15 центнер ошгани ҳолда толанинг текис ва пишиқ бўлиши кузатилмоқда. Йиғим-теримни Вазирлар Маҳкамасининг «1997 йилда пахта йиғим-терим мавсумини ташкилий равишда ўтказиш чора-тадбирлари тўғрисида»ги қарори асосида ташкил этиб, кўзланган марра сари дадил одимлаётган Хоразм, Андижон ва Сурхондарё вилоятлари пахтакорлари буни амалда исботламоқдалар.

Аммо даладагиси эмас, хирмондагиси ҳисоб деганларидек, йиғим-терим суръатини ошириш бугунги куннинг энг долзарб вазифасидир. Бунда, айниқса, машина теримини яхши йўлга қўйиш, дефолиацияни қисқа фурсатларда якунлаш муҳим аҳамият касб этади. Афсуски, мана шу муҳим юмуш ҳамма жойда ҳам рисоладагидек ташкил этилган, деб бўлмайди. Мисолларга мурожаат этайлик. Жорий йилда республикамизда 1 миллион 3 минг гектар майдондаги ғўза баргини сунъий тўктириш режалаштирилган. 18 сентябрга қадар атиги 808 минг гектардаги ғўза дефолиация қилинди. Бошқача айтганда, топшириқ 62,2 фоизга уддаланди, холос. Бундай қолоқликнинг сабаби нимада? Бир пайтлар ушбу соҳада ўзига хос мактаб яратган Қорақалпоғистон Республикаси, Фарғона ва Навоий вилоятлари бу борада нега орқада қолаяпти? Жавоб битта: жойлардаги мутасаддилар машина теримини тезлаштириш ишига панжа орасидан қарашмоқда.

Энди пахта йиғим-териминин бориши ҳақидаги маълумотга назар соладиган бўлсак, ҳозиргача республикамизда (18 сентябрь ҳолатига кўра) 852 минг тоннадан ортиқ хирмон уюлди. Ушбу кўрсаткич йиллик режанинг 21,31 фоизини ташкил қилади. Бу йилги мавсумда Хоразм вилояти деҳқонлари карвонбошилик қилмоқдалар. 18 сентябргача улар 153,8 минг тонна ҳосилни саранжомлаб, давлат буюртмасини 53,07 фоиз бажардилар. Бу вилоятда йиллик маррани забт этиб, мажбурият ҳисобига пахта топшираётган жамоа хўжаликлари сони кун сайин кўпайиб бормоқда.

Бироқ сентябрь ойининг ярми ўтган бўлса-да, Жиззах, Сирдарё, Тошкент ва Навоий вилоятларида йиғим-терим ниҳоятда суст олиб борилмоқда. Айниқса, Жиззах вилоятида бугунгача ҳатто ўтган йилги кўрсаткичларга эришилмаганини қандай изоҳлаш мумкин? Бу ерда 18 сентябрга қадар 4,1фоиз миқдорида пахта тайёрланиб, бор-йўғи 10 минг тонналик хирмон уйилган.

Мавсум лоқайдликни кечирмайди. Устига-устак, кузнинг охири қандай келиши номаълум. Шунинг учун ғанимат дамлардан унумли фойдаланиш, бор куч ва техникани жалб қилган ҳолда далалардаги ҳосилни тез ва соз саранжонлаб олиш шу куннинг муҳим вазифаси бўлиб турибди. Зеро, бугунги кунда кузнинг илиқ-иссиқ кунларидан унумли фойдаланиб, терим суръатини жадаллаштирган ҳолда қимматбаҳо саноат хомашёси -- пахтани нест-нобуд қилмасдан, тез кунда йиғиштириб олган деҳқон икки томонлама ютади: ҳам мўмай даромад олади, ҳам келгуси йил ҳосилига пухта замин яратади. Ғанимат дамларнинг қадрига етмаганлар эса пировардида эл-юрт олдида юзлари шувут бўлиб қолишини унутмасинлар.

Ф. САНАЕВ,
«Халқ сўзи» мухбири.

Навоий вилояти:

ИСТИҚЛОЛ ОДИМЛАРИ

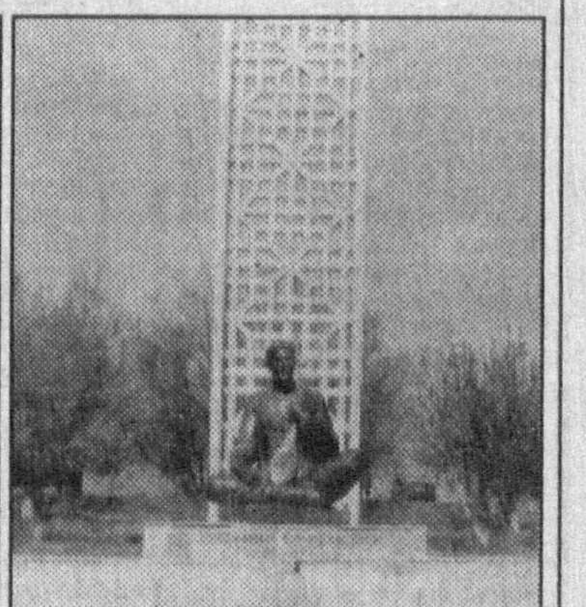

ХАЗИНАЛАР МАКОНИ

Б. Ҳамдамов,
Навоий шаҳар ҳокими, Олий Мажлис депутати

Ўзбекистон Республикаси мустақиллигининг 6 йиллиги тарих учун ғоятда қисқа фурсат. Бироқ, ана шу қисқа муддат ичида мамлакат салмоғи ўн йилларга татийдиган улкан йўлни босиб ўтди.

Ўзбекистонда юз бераётган иқтисодий ислоҳотларнинг муқаррар олға босаётган шижоатини бугун ҳеч ким, ҳатто энг қитмир одам ҳам инкор эта олмайди. Республикамиздаги навқирон индустриал марказлардан бўлган Навоий шаҳрининг бугунги ижтимоий ва иқтисодий ривожланиши умуммамлакатда юз бераётган ана шу улуғвор жараённинг таркибий бир қисмидир.

«Ҳаёт тўлақонли бўлса, демак, умр ҳам узоқ бўлади. Уни вақт билан эмас, балки фаолият билан ўлчайлик», -- деган эди ўз вақтида қадимги файласуф Сенека. Бу сўзларнинг исботи учун бир неча факт ва рақамларни келтираман. Жорий йилнинг дастлабки етти ойи мобайнида шаҳарнинг саноат корхоналари ҳозирги нархлар билан 8,1 миллиард сўмлик маҳсулот ишлаб чиқарди. Ўтган йилнинг шу муддатидаги нархлар билан қиёслаганда ўсиш суръати 111,1 фоизни ташкил этади. Саноат ишлаб чиқаришида нодавлат секторнинг улуши 42 фоизга кўтарилди.

Халқ истеъмоли моллари ишлаб чиқариш ҳажми 2,08 миллиард сўмга етди, шундан озиқ- овқат маҳсулотлари 1,27 миллиард сўмни ташкил этади. Бу қуруқ, аммо улкан моҳиятли рақамлар ортида мамлакатимизда ва хорижда машҳур бўлган кон-металлургия комбинати, «Навоийазот» ишлаб чиқариш бирлашмаси, «Электрохимзавод» акциядорлик жамияти, «Қизилқумцемент», Навоий қурилиш бошқармаси ва бошқа корхоналардаги ашёлар, муҳандислар ва раҳбарларнинг фидойиларча қилган меҳнати турибди.

Одамзот донишмандлигининг энг улуғ ҳикматлари ҳамиша содда ва ҳамма учун тушунарли: уй қур, болаларни ўстир, дарахт эк. Бу донолик қурилиш деб аталган бунёдкорлик ишида, айниқса, аниқ ва сезимли бўлиб кўзга ташланади. Шаҳар ҳокимлигининг дастурида қурилиш бежизга энг асосий фаолият йўналиши қилиб белгиланмаган. Хуллас, шу йилнинг 1 августига қадар шаҳарда 1,19 миллиард сўм миқдорида капитал жамғарма ўзлаштирилган. Барча молиявий манбалар эвазига умумий майдони 5,5 минг квадрат метрга тенг ҳажмдаги уй-жойлар қурилиб, фойдаланишга топширилди.

Мутахассислар кичик ва хусусий корхоналарни образли қилиб, иқтисодиёт «мушаклари» деб таърифлайдилар. Уларнинг ихчамлиги ва ҳаракатчанлиги бозор эҳтиёжларига тез ва ҳозиржавоб муносабатда бўлишини таъминлайди.

Шаҳарда 700 дан кўпроқ худди шундай корхоналар ва фирмалар бор, жумладан, уларнинг 202 таси шу йилнинг етти ойи ичида пайдо бўлди. Йил бошидан буён кичик корхоналарнинг товар айланиши 328 миллион сўмга етди.

Бу ерда аҳолига пуллик хизмат кўрсатиш, савдо хизмати ҳам ўзаро чамбарчас боғланиб кетган бўлиб, улар менинг назаримда, одамлар кайфиятининг барометри тусини олади.

Ҳукуматимизнинг яқинда қабул қилган «Озиқ-овқат маҳсулотларининг айрим турларини сотишни тартибга солиш юзасидан қўшимча чора-тадбирлар тўғрисида»ги қарори буни яна бир карра тасдиқлайди.

Бу муҳим ҳужжатда қўйилган вазифаларни бажариш учун ҳокимнинг қарори билан шаҳардаги 30 та маҳалла ва атрофдаги посёлкаларнинг барча бошлиқлари сафарбар этилган, улар қарорда санаб ўтилган озиқ-овқат маҳсулотларининг жойлардаги савдо нуқталари орқали тарқатилишини назорат остига олдилар. Ижтимоий-иқтисодий тараққиётнинг барча соҳаларида олиб борилаётган ишлар ягона мақсадга -- меҳнаткаш инсон манфаатларини ҳимоялашга қаратилган.

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИНИНГ ҚОНУНИ

ДАВЛАТ СОЛИҚ ХИЗМАТИ ТЎҒРИСИДА

1-модда. Ушбу Қонуннинг мақсади

Ушбу Қонун давлат солиқ хизмати органлари фаолиятининг ҳуқуқий асосларини белгилаб беради.

Давлат солиқ хизмати органлари солиқлар, йиғимлар ва бошқа тўловларнинг (бундан буён матнда солиқлар дейилади) тўлиқ ва ўз вақтида бюджетга тушишини таъминлаш мақсадларида тузилади.

2-модда. Солиқ назорати

Солиқ назорати солиққа тортиладиган субъектлар ва объектларни ҳисобга олишнинг, шунингдек солиқ тўғрисидаги қонун ҳужжатларига риоя этилишини назорат қилишнинг ягона тизимидан иборат.

Солиқ назорати давлат солиқ хизмати органлари томонидан солиққа тортилиши лозим бўлган субъектлар ва объектларни ҳисобга олиш, солиқларга доир текширувлар ўтказиш, солиқ тўловчилар, бошқа шахсларни сўраб-суриштириш воситасида ҳамда қонун ҳужжатларида назарда тутилган бошқа шаклларда амалга оширилади.

3-модда. Давлат солиқ хизмати органлари

Давлат солиқ хизмати органлари қуйидагилардир: Ўзбекистон Республикаси Давлат солиқ қўмитаси, Қорақалпоғистон Республикаси ҳамда Тошкент шаҳар давлат солиқ бош бошқармалари, вилоятлар давлат солиқ бошқармалари, шунингдек туманлар, шаҳарлар ва шаҳарлардаги туманларнинг давлат солиқ инспекциялари.

Ўзбекистон Республикаси Давлат солиқ қўмитаси таркибида ҳудудий тузилмаларга эга бўлган махсус назорат-тафтиш бўлинмаси тузилиб, у давлат солиқ хизмати органларида солиқлар бўйича ҳуқуқбузарликлар содир этилишининг олдини олиш, уларни аниқлаш ва бартараф этиш соҳасида фаолият олиб боради.

Давлат солиқ хизмати органлари ўз фаолиятларида Ўзбекистон Республикаси Конституциясига, ушбу Қонунга, бошқа қонун ҳужжатларига, шунингдек Ўзбекистон Республикасининг халқаро шартномаларига амал қиладилар.

Давлат солиқ хизмати органлари ўз фаолиятларини давлат ҳокимияти ва бошқаруви маҳаллий органларидан мустақил тарзда қонун ҳужжатларига мувофиқ амалга оширадилар.

Давлат солиқ хизмати органларининг ўз ваколатлари доирасида қабул қиладиган қарорлари барча юридик ва жисмоний шахслар учун мажбурийдир.

Давлат солиқ хизмати органлари юридик шахслар ҳисобланади, республика бюджети маблағлари ҳисобидан таъминланади, Ўзбекистон Республикаси Давлат гербининг тасвири туширилган ва ўз номи битилган муҳрга эга бўлади.

Ўзбекистон Республикаси Давлат солиқ қўмитасининг тузилиши ва фаолиятини ташкил этиш Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси томонидан тасдиқланадиган Ўзбекистон Республикаси Давлат солиқ қўмитаси тўғрисидаги Низом билан белгиланади.

4-модда. Давлат солиқ хизмати органларининг асосий вазифалари

Давлат солиқ хизмати органларининг асосий вазифалари қуйидагилардан иборат:

солиқлар тўғрисидаги қонун ҳужжатларига риоя этилиши, солиқлар тўғри ҳисоблаб чиқарилиши, тўлиқ ва ўз вақтида тўланишини назорат қилиш;

солиқ тўғрисидаги қонун ҳужжатларига риоя этилиши учун зарур шарт-шароитларни таъминлаш, солиқ тўловчиларга солиқлар бўйича мажбуриятларни бажаришларида ёрдам кўрсатиш;

солиқ сиёсатининг рўёбга чиқарилишида бевосита қатнашиш;

солиққа тортиладиган объектлар ва субъектларнинг тўлиқ ҳамда ўз вақтида ҳисобга олинишини таъминлаш;

солиқлар бўйича ҳуқуқбузарликлар содир этилишининг олдини олиш, уларни аниқлаш ва бартараф этиш.

5-модда. Давлат солиқ хизмати органларининг ҳуқуқлари

Давлат солиқ хизмати органлари ўз ваколатлари доирасида қуйидаги ҳуқуқларга эга:

1) солиқ тўловчиларнинг (шу жумладан, солиқ тўловчи билан боғлиқ бўлган субъектларнинг) молиявий ҳужжатлари, шартномалари (контрактлари), режалари, сметалари, даромадлар ҳақидаги декларациялари ва солиқларни ҳисоблаб чиқариш ҳамда тўлаш билан боғлиқ бошқа ҳужжатларини, шунингдек экспорт-импорт операциялари билан боғлиқ ҳужжатларини текшириш, текширув вақтида юзага келадиган масалалар бўйича зарур тушунтиришлар, маълумотномалар ва ахборотлар олиш;

2) юридик ва жисмоний шахслардан солиқ тўловчиларнинг фаолиятига тааллуқли ахборотлар, маълумотномалар, ҳужжатлар ва уларнинг нусхаларини олиш;

3) белгиланган тартибда:

солиқ тўғрисидаги қонун ҳужжатларининг бузилишига йўл қўяётган юридик ва жисмоний шахслардан даромадни (фойдани) ва солиққа тортиладиган бошқа объектлар яширилганлигидан далолат берувчи ҳужжатларни, шунингдек ҳуқуқбузарлик предметларини олиб қўйиш;

тадбиркорлик фаолияти билан шуғулланиш тартибини бузаётган жисмоний шахслардан лицензияларини, патентлари ёки рўйхатдан ўтганлик тўғрисидаги гувоҳномаларини олиб қўйиб, сўнгра қонун бузилганлигига доир материалларни мазкур фаолият билан шуғулланишга рухсат берган органларга топшириш;

4) кассаларни ва товар-моддий бойликлар ҳамда ҳужжатлар сақланадиган жойларни муҳрлаб қўйиш, товарлар, буюмлар, хом ашё, материаллар ва ярим тайёр маҳсулотларнинг намуналарини, шунингдек ҳужжатларни олиб қўйиш ва уларни текширишга, тадқиқ қилишга ва экспертизага юбориш;

5) савдо қоидаларига, товарларни бериш ва хизмат кўрсатиш қоидаларига риоя қилинишини текшириш;

6) юридик ва жисмоний шахсларнинг қаерда жойлашганлигидан қатъи назар, даромад (фойда) олиш учун фойдаланиладиган ёхуд солиққа тортиш объектларини сақлаб туриш билан боғлиқ бўлган ишлаб чиқариш биноларини, омборхоналар, савдо ва бошқа биноларни ҳамда жойларни (шу жумладан, алоҳида режимдаги корхоналарни) текшириш, бажарилган ишларни, кўрсатилган хизматларни текширув тариқасида ўлчаш ва товар-моддий бойликларни рўйхат қилиш. Солиқ хизмати органларининг солиқлар бўйича текшириш ўтказаётган мансабдор шахслари мазкур биноларни ёки жойларга киритилмаган тақдирда давлат солиқ хизмати органлари ўзларида мавжуд бўлган ахборотлар (шу жумладан, солиқ тўловчининг харажатлари ҳақидаги ахборотлар) асосида ёки бошқа шунга ўхшаган солиқ тўловчиларга солинадиган солиқларни назарда тутган ҳолда солиқлар суммасини мустақил равишда белгилашга ҳақлидирлар;

7) юридик ва жисмоний шахслардан қонун ҳужжатларининг бузилганлиги аниқланган ҳолларни бартараф этишни талаб қилиш;

8) юридик ҳамда жисмоний шахслар ҳужжатлар асосида (ҳисоб-китобли) текширув ўтказилишини ёки давлат солиқ хизмати органларининг мансабдор шахслари даромад (фойда) олиш учун фойдаланиладиган ёки солиққа тортиш объектини сақлаб туриш билан боғлиқ бинолар ва жойларга киришини рад этса, солиқларни ҳисоблаб чиқариш ва тўлаш билан боғлиқ молиявий ҳисоботлар, ҳисоб-китоблар, декларациялар ва бошқа ҳужжатларни солиқ хизмати органларига ва уларнинг мансабдор шахсларига тақдим этмаса (ёки тақдим этишни рад қилса), бундай юридик шахсларнинг, шунингдек қонун ҳужжатларига мувофиқ жисмоний шахсларнинг банклардаги ва бошқа молия-кредит муассасаларидаги ҳисоб-китоб ва бошқа ҳисобварақлари бўйича операцияларини тўхтатиб қўйиш;

9) қонун ҳужжатларида белгиланган тартибда:

солиқларга оид қонунбузарликлар ҳақидаги ишларни кўриб чиқиш ва юридик ҳамда жисмоний шахсларга нисбатан молиявий жазо чораларини қўллаш;

маъмурий ҳуқуқбузарликлар тўғрисидаги ишларни кўриб чиқиш ва маъмурий жазо чораларини қўллаш;

10) солиқлар борасида қонунбузарлик фактлари бўйича товар-моддий бойликларни қонун ҳужжатларида белгиланган ҳолларда ва тартибда мусодара қилиш;

11) солиқлар бўйича боқимандаларни, шунингдек жарима суммаларини қонун ҳужжатларига мувофиқ сўзсиз ундириб олиш;

12) юридик ва жисмоний шахсларнинг ғайриқонуний равишда олган маблағларини давлат даромадига ундириш ҳақида уларга нисбатан судда даъво қўзғатиш;

13) тадбиркорлик фаолиятини амалга ошираётган юридик ва жисмоний шахсларнинг молия-хўжалик фаолиятини текшириш ва тафтиш қилишни белгиланган тартибда мувофиқлаштириш, назорат қилувчи органлар хўжалик юритувчи субъектларнинг молия-хўжалик фаолиятини текшириш ва тафтиш қилиш юзасидан амалга ошираётган ишларни тўхтатиш ҳақида таклифлар киритиш;

14) даромадлар (фойда) ёки бошқа солиққа тортиш объектларини яшириш ҳоллари аниқланганида қонун ҳужжатларига мувофиқ суриштирув ўтказиш, жиноий ишлар қўзғатиш ва уларни терговга тегишлилигига кўра ўтказиш.

Давлат солиқ хизмати органлари ушбу Қонунда ва бошқа қонун ҳужжатларида назарда тутилган ўзга ҳуқуқларга ҳам эгадирлар.

Давлат солиқ хизмати органларининг ушбу модданинг биринчи қисми 1-7-бандларида назарда тутилган ҳуқуқлари давлат солиқ хизмати органларининг барча мансабдор шахсларига, 8-14-бандларида назарда тутилган ҳуқуқлар эса, фақат давлат солиқ хизмати органларининг бошлиқлари ва уларнинг ўринбосарларига берилади.

Давлат солиқ хизмати органлари давлат статистика, ахборот, архив, маълумот ва бошқа ташкилотларининг солиқ тўловчилар ҳақидаги маълумотларни бериш юзасидан кўрсатадиган хизматлари (бажарадиган ишлари) учун ҳақ тўлашдан озод қилинади.

6-модда. Давлат солиқ хизмати органларининг мажбуриятлари

Давлат солиқ хизмати органлари:

1) солиқ ҳақидаги қонун ҳужжатларига риоя этилиши, солиқларнинг тўғри ҳисоблаб чиқилиши, тўлиқ ва ўз вақтида тўланиши устидан давлат назоратини амалга оширишлари, ушбу Қонун ва бошқа қонун ҳужжатларининг талабларига риоя этишлари;

2) юридик ва жисмоний шахсларнинг ҳуқуқлари ҳамда қонун билан қўриқланадиган манфаатларини ҳимоя қилишлари;

3) солиққа тортиладиган субъектлар ва объектлар, ҳисоблаб чиқарилган ва тўланган солиқларнинг тўлиқ ва ўз вақтида ҳисобга олинишини, шунингдек жисмоний шахсларнинг тадбиркорлик фаолияти билан шуғулланиш тартибига риоя этишлари устидан назоратни таъминлашлари;

4) солиқ ҳақидаги қонун ҳужжатларини қўллаш бўйича йўриқнома материаллар, услубий кўрсатмалар ва қўлланмалар ишлаб чиқиш ва нашр этишлари;

5) солиқлар бўйича текширувлар ўтказилаётган вақтда солиқ тўловчиларга уларнинг ҳуқуқлари ва вазифаларини тушунтиришлари;

6) солиқ тўловчиларга ўтказилган текширувлар натижаларини маълум қилишлари;

7) солиқ тўловчиларга солиқ ҳақидаги қонунлар ва норматив ҳужжатларни ўз вақтида етказишлари;

8) солиқ ҳақидаги қонун ҳужжатларини бузиш фактларини тўплаш, таҳлил этиш ва баҳолашлари ҳамда солиқлар бўйича ҳуқуқбузарликларга йўл очиб бераётган сабаблар ва шароитларни бартараф этиш тўғрисида тегишли органларга таклифлар киритишлари;

9) ҳуқуқни муҳофаза қилувчи органлар билан биргаликда солиқлар бўйича ҳуқуқбузарликларга қарши курашнинг узоқ муддатли ва жорий дастурларини ишлаб чиқиш ва амалга оширишлари;

10) солиқларга оид қонун ҳужжатлари бузилганлиги тўғрисидаги аризалар, хабарлар ва бошқа ахборотларни текширишлари;

11) юридик ва жисмоний шахсларга улар солиқ тўловчи сифатида рўйхатга олинганликлари тўғрисидаги ҳужжатларни, рўйхатдан ўтказиш (идентификациялаш) тартиб рақамларини қонун ҳужжатларида белгиланган тартибда беришлари;

12) мусодара қилинган, эгасиз мол-мулк, хазиналар, мерос ҳуқуқи бўйича давлатга ёки фуқароларнинг ўзини ўзи бошқариш органларига ўтган мол-мулкнинг ҳисобини юритишлари, уларни баҳолашлари ва уларнинг реализация қилинишини назорат этишлари;

13) масалани ҳал этиш давлат солиқ хизмати органларининг ваколат доирасидан чиққан ҳолларда қонун ҳужжатларини бузиш фактларига оид материалларни прокуратура, ички ишлар, миллий хавфсизлик хизмати органларига ва судга оширишлари;

14) юридик ва жисмоний шахслар валюта ҳамда экспорт-импорт операцияларини амалга оширишнинг белгиланган тартибига риоя этишларини ўз ваколатлари доирасида назорат қилишлари;

15) қонун ҳужжатларига мувофиқ солиқ тўловчиларга тааллуқли маълумотларнинг махфийлигига риоя этишлари;

16) ўзларига бўйсунадиган бўлинмалар фаолиятини назорат қилишлари шарт.

Давлат солиқ хизмати органлари қонун ҳужжатларида назарда тутилган бошқа мажбуриятларни ҳам бажарадилар.

7-модда. Давлат солиқ хизмати органларининг бошқа органлар ва ташкилотлар билан ўзаро ҳамкорлиги

Давлат солиқ хизмати органлари ўз зиммаларига юклатилган вазифаларни давлатнинг бошқа бошқарув органлари, давлат ҳокимияти маҳаллий органлари, фуқароларнинг ўзини ўзи бошқариш органлари, ҳуқуқни муҳофаза қилувчи, статистика ва молия органлари, банклар ва бошқа ташкилотлар билан ўзаро ҳамкорликда бажарадилар. Мазкур органлар ва ташкилотлар солиқ ҳақидаги қонун ҳужжатларига риоя этилиши устидан давлат назоратини амалга ошириш ва солиқлар бўйича ҳуқуқбузарликларга қарши курашда давлат солиқ хизмати органларига кўмаклашишлари шарт.

Давлат солиқ хизмати органлари, ҳуқуқни муҳофаза қилувчи органлар, молия органлари, банклар ва бошқа молия-кредит ташкилотлари ўзаро келишиб белгиланган тартибда солиқлар бўйича ҳуқуқбузарликларга оид мавжуд материаллар ва ҳуқуқбузарликларнинг олдини олиш юзасидан кўрилган чора-тадбирлар, ўтказилаётган текширувлар тўғрисида бир-бирларини хабардор қиладилар, шунингдек зиммаларига юклатилган вазифаларни бажариш мақсадида бошқа ахборотларни алмашиб турадилар.

Ўзбекистон Республикаси Давлат солиқ қўмитаси ўз ваколатлари доирасида солиққа тортиш субъектлари ва объектлари, солиқ базасини белгилаш, солиқ имтиёзларини қўллаш, солиқ ҳақидаги қонун ҳужжатларининг айрим қоидаларини тушунтириш билан боғлиқ масалалар юзасидан қабул қиладиган умумий мажбурий тусдаги норматив ҳужжатлар Ўзбекистон Республикаси Молия вазирлиги билан келишилган ҳолда Ўзбекистон Республикаси Адлия вазирлигида рўйхатдан ўтказилиши лозим.

Солиқ тўловчиларнинг ҳисобга олинишини ва солиқ ҳақидаги қонун ҳужжатларига риоя этилиши устидан назоратни таъминлаш мақсадида банклар ва бошқа молия-кредит ташкилотлари:

1) хўжалик юритувчи субъектлар давлат солиқ хизмати органларида рўйхатга олинганликларини тасдиқловчи ҳужжат тақдим этган тақдирдагина улар учун ҳисоб-китоб ва бошқа ҳисобварақлари очишлари мумкин ва бу ҳисобварақлар очилганлиги ҳақида улар очилган куннинг эртасидан кечиктирмай мазкур органга хабар берадилар;

2) хўжалик юритувчи субъектлар бюджет олдидаги ўз мажбуриятларини бажарганликлари тўғрисида давлат солиқ хизмати органларининг хулосаси тақдим этилган тақдирдагина хўжалик юритувчи субъектларнинг ҳисоб-китоб ва бошқа ҳисобварақларини ёпишлари мумкин;

3) давлат солиқ хизмати органларининг солиқ тўловчи мижозлардан белгиланган муддатда тўланмаган солиқлар ва жарималарни сўзсиз ундириш тўғрисидаги фармойишларини (инкассо топшириқларини) меҳнатга доир ҳуқуқий муносабатлардан келиб чиқадиган, алиментлар ундириш ҳақидаги, муаллифлик шартномалари бўйича ҳақ тўлашга доир, шунингдек ҳаёт ва соғлиққа етказилган зарарнинг ўрнини қоплаш ҳақидаги талабларни қондириш учун ҳисобварақдан пул маблағлари ўтказилиши ёки берилишини назарда тутадиган ижро ҳужжатлари бўйича маблағлар ҳисобдан чиқарилганидан кейин бажарадилар;

4) солиқ тўловчи мижознинг маблағлари бўлса, унинг ҳисоб-китоб ёки бошқа ҳисобварағидан маблағларни ҳисобдан чиқариш операцияси амалга оширилган куни солиқлар ва жарима суммаларини бюджет даромадига ўтказадилар;

5) юридик шахсларнинг сўмдаги маблағлари етишмаган ва валюта ҳисобварағида маблағлари мавжуд бўлган тақдирда, давлат солиқ хизмати органларининг тақдимномасига кўра мазкур валюта маблағларини бюджет олдидаги қарзни тўлаш учун зарур бўлган ҳажмда сотув кунидаги курс бўйича валюта биржасида сўзсиз тартибда сотадилар;

6) давлат солиқ хизмати органларининг ёзма талаби бўйича солиқ тўловчи мижозларнинг ҳисоб-китоб ёки бошқа ҳисобварақларидан пул маблағлари бериш, ўтказиш ёки уларни ҳисобдан чиқаришга доир барча операцияларни тўхтатиб қўядилар;

7) давлат солиқ хизмати органларининг мансабдор шахсларига:

юридик шахсларнинг ҳисоб-китоб ёки бошқа ҳисобварақлари;

жисмоний шахсларнинг депозит ва бошқа ҳисобварақлари бўйича амалга оширилган операцияларни текшириш учун қонун ҳужжатларида белгиланган тартибда йўл қўядилар;

8) давлат солиқ хизмати органларининг сўровномасига кўра уларга сўралаётган давр мобайнида солиқ тўловчи мижозларнинг ҳисоб-китоб ёки бошқа ҳисобварақларидан амалга оширилган операциялар ва ана шу ҳисобварақларда пул маблағларининг бор-йўқлиги тўғрисидаги маълумотларни тақдим этадилар;

9) давлат солиқ хизмати органларининг сўровномасига кўра экспорт-импорт контрактларининг ижросига доир маълумотларни ва қонун ҳужжатларида белгиланган бошқа ахборотни тақдим этадилар.

Банклар ва бошқа молия-кредит ташкилотларининг солиқ тўловчи мижозларнинг солиқлар, шунингдек жарима суммаларини ўтказиш ҳақидаги топшириқларини бажаришни кечиктириши тақиқланади.

Банк ва бошқа молия-кредит ташкилотининг айби билан солиқ тўловчи мижознинг ёки давлат солиқ хизмати органининг солиқларни ўтказиш ҳақидаги топшириғи бажарилмаган (бажариш кечиктирилган) тақдирда банк ва бошқа молия-кредит ташкилотидан ҳар бир кечиктирилган кун учун ўтказилмаган солиқлар суммасининг 0,5 фоизи миқдорида белгиланган тартибда пеня ундирилади.

8-модда. Давлат солиқ хизмати органларининг мансабдор шахслари

Давлат солиқ хизмати органларининг мансабдор шахслари хизмат вазифаларини бажариш чоғида давлат ҳокимияти вакили ҳисобланадилар. Давлат солиқ хизмати органлари мансабдор шахсларининг солиқ ҳақидаги қонун ҳужжатларига риоя қилиш хусусидаги талаблари барча юридик ва жисмоний шахслар томонидан ижро этилиши шарт.

Ҳеч ким давлат солиқ хизмати органлари мансабдор шахсларининг қонуний фаолиятига аралашишга ҳақли эмас. Давлат солиқ хизмати органлари мансабдор шахсларининг ўз хизмат вазифаларини бажаришларига тўсқинлик қилиниш, уларнинг ўз хизмат вазифаларини бажаришлари муносабати билан уларнинг шаъни ва қадр-қимматини ҳақоратлаш, уларга қаршилик кўрсатиш, таҳдид қилиш, зўравонлик қилиш ёки уларнинг ҳаёти, соғлиғи ва мол-мулкига тажовуз қилиш қонун ҳужжатларида назарда тутилган жавобгарликка сабаб бўлади.

9-модда. Участка солиқ инспектори

Солиққа тортиш субъектлари ва объектларининг тўлиқ ҳамда ўз вақтида ҳисобга олинишини таъминлаш мақсадида давлат солиқ хизмати органларида участка солиқ инспекторлари лавозими ташкил этилади. Участкаларнинг чегаралари, шунингдек участка солиқ инспекторларининг сони Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси белгилайдиган нормативлар бўйича белгиланади.

Участка солиқ инспекторлари ўзларига бириктирилган участкада мол-мулк солиғи, транспорт воситалари эгаларидан олинадиган солиқ ва ер солиғи тўловчи жисмоний шахсларни, шунингдек тадбиркорлик фаолияти билан шуғулланаётган жисмоний шахсларни ҳисобга олиш юзасидан тегишли ишларни бажарадилар ҳамда улар тегишли солиқларни ўз вақтида тўлашларини назорат қиладилар.

10-модда. Давлат солиқ хизмати органларининг мансабдор шахсларини тайинлаш

Ўзбекистон Республикаси Давлат солиқ қўмитасининг раиси Ўзбекистон Республикаси Президенти томонидан тайинланиб, сўнгра Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси томонидан тасдиқланади.

Ўзбекистон Республикаси Давлат солиқ қўмитаси раисининг ўринбосарлари, Қорақалпоғистон Республикаси ва Тошкент шаҳар давлат солиқ бош бошқармаларининг, вилоятлар давлат солиқ бошқармаларининг бошлиқлари Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси томонидан тайинланади.

Ўзбекистон Республикаси Давлат солиқ қўмитасининг мансабдор шахслари, Қорақалпоғистон Республикаси ва Тошкент шаҳар давлат солиқ бош бошқармалари, вилоятлар давлат солиқ бошқармалари бошлиқларининг ўринбосарлари. Қорақалпоғистон Республикаси ва Тошкент шаҳар давлат солиқ бош бошқармалари, вилоятлар давлат солиқ бошқармалари бўлимларининг бошлиқлари, давлат солиқ инспекцияларининг бошлиқлари Ўзбекистон Республикаси Давлат солиқ қўмитаси раисининг буйруғи билан тайинланади.

Давлат солиқ хизмати органларининг ушбу модданинг биринчи, иккинчи ва учинчи қисмларида санаб ўтилмаган мансабдор шахслари тегишли солиқ хизмати органининг раҳбари томонидан тайинланади.

11-модда. Давлат солиқ хизмати органлари мансабдор шахсларининг махсус унвонлари

Давлат солиқ хизмати органларининг мансабдор шахсларига эгаллаб турган лавозими ва иш стажига мувофиқ қуйидаги махсус унвонлар берилади:

солиқ хизматининг бош давлат маслаҳатчиси;

солиқ хизматининг I даражали давлат маслаҳатчиси;

солиқ хизматининг II даражали давлат маслаҳатчиси;

солиқ хизматининг III даражали давлат маслаҳатчиси;

солиқ хизматининг I даражали маслаҳатчиси;

солиқ хизматининг II даражали маслаҳатчиси;

солиқ хизматининг III даражали маслаҳатчиси;

солиқ хизматининг I даражали инспектори;

солиқ хизматининг II даражали инспектори;

солиқ хизматининг III даражали инспектори;

солиқ хизматининг инспектори.

Махсус унвонларни бериш ва улардан маҳрум қилиш тартиби Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси томонидан белгиланади.

12-модда. Давлат солиқ хизмати органлари мансабдор шахсларининг хатти-ҳаракатлари ва қарорлари устидан шикоят қилиш

Давлат солиқ хизмати органлари мансабдор шахсларининг хатти-ҳаракатлари ва қарорлари устидан шикоят қилиш қонун ҳужжатларида белгиланган тартибда амалга оширилади.

13-модда. Давлат солиқ хизмати органлари мансабдор шахсларининг жавобгарлиги

Давлат солиқ хизмати органларининг мансабдор шахслари ўз вазифаларини бажармаганлиги ёки лозим даражада бажармаганлиги учун қонун ҳужжатларига мувофиқ жавобгар бўладилар.

Давлат солиқ хизмати органлари томонидан нотўғри ундирилган солиқ суммалари ва улар юзасидан жарималар солиқ тўловчининг солиқлар бўйича қарзи бўлмаса, унинг ёзма аризасига биноан бир ой муддатда қайтарилиши лозим ёки келгуси тўловлар ҳисобига ўтказилади.

Давлат солиқ хизмати органларининг ғайриқонуний хатти-ҳаракатлари туфайли солиқ тўловчига етказилган зарарлар (шу жумладан, бой берилган фойда) қонун ҳужжатларида белгиланган тартибда қопланади.

14-модда. Давлат солиқ хизмати органлари мансабдор шахсларини ижтимоий ҳимоялаш, уларнинг мулкий ва шахсий номулкий ҳуқуқларини муҳофаза қилиш

Давлат солиқ хизмати органлари мансабдор шахсларининг ижтимоий ҳимояси давлат томонидан кафолатланади.

Давлат солиқ хизмати органларининг мансабдор шахслари республика бюджети маблағлари ҳисобидан мажбурий давлат суғурталаниши лозим.

Давлат солиқ хизмати органлари мансабдор шахслари ўз хизмат фаолиятларини бажаришлари билан боғлиқ ҳолда ҳалок бўлса, уларга тан жароҳати етказилса, тегишли равишда, ҳалок бўлган шахснинг оиласига ёки давлат солиқ хизмати органларининг мансабдор шахсига қонун ҳужжатларида белгиланган тартибда ва миқдорда бирйўла бериладиган нафақа тўланади.

Давлат солиқ хизмати органларининг мансабдор шахси ўз хизмат фаолиятини амалга ошириши муносабати билан унинг мол-мулкига етказилган зарар республика бюджети маблағларидан қопланади ва бу сумма кейинчалик айбдор шахслардан ундириб олинади.

15-модда. Давлат солиқ хизмати органлари мансабдор шахсларининг моддий таъминоти

Давлат солиқ хизмати органлари мансабдор шахсларининг иш ҳақи -- мансаб маоши, махсус унвон, кўп йил хизмат қилганлиги учун тўланадиган устама ҳақлар ҳамда Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси белгилайдиган тартибда тўланадиган бошқа қўшимча ҳақлардан иборат бўлади.

Махсус унвон берилган шахслар белгиланган нормалар бўйича бепул махсус формали кийим-бош билан таъминланадилар.

Давлат солиқ хизмати органларида махсус фонд ташкил этилиши мумкин, уни ҳосил қилиш тартиби қонун ҳужжатларида белгилаб қўйилади.

16-модда. Халқаро ҳамкорлик

Ўзбекистон Республикаси Давлат солиқ қўмитаси Ўзбекистон Республикасининг қонун ҳужжатларига ва халқаро шартномаларига мувофиқ тажриба алмашиш, солиқ ҳақидаги қонун ҳужжатларига риоя этилишини назорат қилиш усулларини ўрганиш ва жорий этиш, кадрларни ўқитиш мақсадида ҳамда бошқа масалалар бўйича хорижий давлатларнинг солиқ ва бошқа органлари билан алоқалар ўрнатиши мумкин.

Ўзбекистон Республикасининг Президенти

И. КАРИМОВ.

Тошкент шаҳри,
1997 йил 29 август.

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ОЛИЙ МАЖЛИСИНИНГ ҚАРОРИ

«Давлат солиқ хизмати тўғрисида»ги Ўзбекистон Республикаси Қонунини амалга киритиш ҳақида

Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси **қарор қилади:**

1. «Давлат солиқ хизмати тўғрисида»ги Ўзбекистон Республикаси Қонуни матбуотда эълон қилинган кундан эътиборан амалга киритилсин.

2. Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси ҳукумат қарорларини «Давлат солиқ хизмати тўғрисида»ги Қонунга мувофиқлаштирсин ҳамда вазирликлар ва идоралар ўзларининг Қонунга зид норматив ҳужжатларини қайта кўриб чиқишлари ҳамда бекор қилишларини таъминласин.

3. Қуйидагилар ўз кучини йўқотган деб ҳисоблансин:

Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгашининг 1991 йил 14 июндаги «Ўзбекистон Республикаси давлат солиқ идоралари тўғрисидаги Низомни тасдиқлаш ҳақида»ги Қарори (Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгашининг Ахборотномаси, 1991 йил, №8, 189-модда);

Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгашининг 1992 йил 9 декабрдаги «Ўзбекистон Республикасининг давлат солиқ идоралари тўғрисидаги Низом»га ўзгартиш ва қўшимчалар киритиш ҳақида»ги Қарори (Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгашининг Ахборотномаси, 1993 йил, № 1, 24-модда);

1996 йил 27 декабрда қабул қилинган «Ўзбекистон Республикасининг айрим қонун ҳужжатларига ўзгартишлар ва қўшимчалар киритиш тўғрисида»ги Ўзбекистон Республикаси Қонунининг XVIII бўлими (Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисининг Ахборотномаси, 1997 йил, № 2, 56-модда).

**Ўзбекистон Республикаси
Олий Мажлисининг Раиси
Э. ХАЛИЛОВ.**

Тошкент шаҳри,
1997 йил 29 август.

ИККИ ҚУТБ ОРАЛИҒИДА

ЧЕТ ЭЛ МАТБУОТИНИ ВАРАҚЛАГАНДА

✓71 ёшли америкалик биофизик Теодор Холл ўз китобида ёзишича, у 1944 йили Совет Иттифоқига ядро бомбасининг сирини берган экан, деб хабар қилади «Нью-Йорк таймс» газетаси.

✓ Немисларнинг «Цюрихер тагесанцайгер» газетаси фикрича, бугунга келиб Хитой Компартиясининг номигина қолган, холос. Зеро, ХКП аллақачон коммунистик ақидапарастликдан юз ўгирган.

✓Россияда чиқадиган «Известия» газетасида Санкт-Петербурглик А. Количевнинг хати эълон қилинди. Унда шундай дейилади: «Известия»нинг 157-сонида калугалик З. Артемьеванинг ўтмишни мадҳ этувчи «Ўтмишимиз эмас, бугунимиз фожиалидир» номли чиқишини ўқидим. Афтидан, З. Артемьева ўтмишда қулдек яшаганини англаб етмаган ва бу қуллик унга ёқади, чоғи. У 30-йиллар ва ундан кейинги замонлардаги очликлар тўғрисида нималарни биларкин? Соппа-соғ кишилар учун мўлжалланган жиннихоналар ҳақида-чи? Сўз, матбуот, бирон жойга бориб яшаш эркинлиги йўқ бўлгани тўғрисида-чи? Ўша замонлардаги «сайловлар»чи? Уруш арафасида армия ва флотнинг 40 минг нафар олий ва юқори даражадаги офицерларининг қатағон қилиниши ва бу ҳол 1941 йил ёзида юз берган фожианинг сабаби бўлгани хусусида бир нима дея оладими?

Текинга колхозда ишлаган крепостной деҳқоннинг аҳволини эслайдими? Унинг олган олий маълумоти ушбу қуллик меҳнати эвазига эмасми? Бутун дунёни босиб олиш ва ҳамма ёққа ўз социализмини сингдириш хаёлида қуролланиш пойгасини бошлаб берган совет раҳбарияти эмасми?

1956 йили Будапештни қонга ботирган, Прагага танкларни ташлаган, Афғонистондаги шармандали урушни бошлаган, 1939 йил кичкинагина Финляндияга ҳужум қилган ким? Барча газеталар орқали бизга ёлғон сўзлаган, чақимчилик ва сотқинлик қилишга мажбурлаган, «Ленинград иши», «Врачлар иши»ни ташкил қилган, кишиларни кечаларни юрак ҳовучлаб ўтказишга мажбурлаган ким?

Бутун дунё бу мамлакатдан қўрқарди ва унга нафрат билан қарарди. Бекорга имкон туғилиши билан қардош мамлакатлар ва собиқ республикалар биздан юз ўгиргани йўқ. Ғарб ва «СССР» даги ҳаёт даражасини таққослаб бўлармикан? Тоталитар тузум йиллари ўзини «озод» деб ҳисоблаган бу ойпошша чет элдаги ҳаётни ўз кўзи билан кўрганми?

Бугунги кун фожиаси ленинчи-сталинчилар «шарофати» билан чорак кам бир аср давом этган ўтмиш фожиасининг оқибатидир».

МУДДАТИ БЕЛГИЛАНДИ

МДҲ ташқи ишлар вазирлари кенгашининг мажлиси 3 октябрда Москва шаҳрида, Ҳамдўстлик ҳукуматлари бошлиқлари кенгашининг мажлиси эса 9 октябрь куни Бишкек шаҳрида бўлиб ўтади. Бу ҳақда МДҲ ижроия котиби Иван Коротченя хабар берди. МДҲ давлатлари бошлиқлари кенгаши йиғилиши 20-21 ноябрь кунлари Кишиневда ўтказилиши мўлжалланган.

МДҲ Ҳукумат бошлиқлари кенгашига 20 дан зиёд ва давлат бошлиқлари кенгашига муҳокамасига эса 15 га яқин масалалар киритилган.

Венадаги парламент саройи.

«СЕРДАР» ХАЛҚАРО САВДОГА ҚЎЙИЛДИ

Туркманистон ҳукумати Каспий денгизида «Сердар» нефть конини расман халқаро савдога қўйди. Мамлакат Ташқи ишлар вазирлигининг маълумотларига қараганда, Каспий денгизининг Туркманистонга қарашли шельфида тендер ўтказилишига Эрон, Россия, Қозоғистон томонидан ҳеч қандай эътироз билдирилмаган. Аксинча, Қозоғистон ва Эрон нефть фирмалари қатори Россиянинг «Газпром» акционерлик жамияти, «ЛУКойл», «Роснефть» компаниялари савдода иштирок этиш учун таклифномалар олишган.

Туркманистон ва хорижий компаниялар учун савдо шартлари бир хил. Бироқ «Туркманнефть» давлат концернига ҳар қандай консорциумнинг 5 фоиздан 15 фоизгача акцияси тегишли бўлиши кўзда тутилган. Савдо ғолиби 1998 йилнинг 1 январигача аниқланади.

ҚАДАМЛАРНИ САНАЙДИГАН ГИЛАМ

Исроиллик олимлар -- Эуд Грен ва Эфраум Герати ҳайратланарли даражадаги антиқа гилам ихтиро қилишди. Ҳозирча дунёда ягона бўлган мазкур мўъжизавий гилам инсон қадамини янглишсиз, аниқ ҳисоблайди. Масалан, савдо кўргазмасига қанча одам кириб чиққанлигини аниқ ҳисоблаб беради. Бу гилам соқчилар ишини ҳам анча енгиллаштирди. Кўргазма остонасига тўшалган «ҳисобчи» гилам қанча одам ичкарига кирди-ю, қанчаси қайтиб чиқди -- хатосиз санаб беради. Мабодо бирор киши ичкарида қолиб кетган бўлса, ушбу гилам орқали бемалол аниқлаб олиш мумкин. Гилам ҳатто одамлар вазнини ҳам ўлчаб бера олади.

Олимлар бу гиламни ихтиро қилиш учун роса уч йил тер тўкишди. Эни 60 см. бўлган ва махсус датчиклар билан таъминланган мазкур гилам яқинда савдога қўйилади.

ИККИ ҚУТБ ОРАЛИҒИДА

● НАВО ИСТАР КЎНГИЛ

ОМОН – ОМОН ҚЎШИҚЛАРДАН АЙТ

Ғайбуллоҳ ас-САЛОМ

Ҳар ким ўз қўшиғини айтади. Жонзот йўқки, куйламаган. Ҳар бир шахснинг, ҳар бир миллатнинг, ҳатто ҳар бир давр, ёш, ижтимоий табақа ва жинснинг ҳам ўз оҳанглари, наволари, куй, ашула, хиргойи ҳамда қўшиқлари бўлади.

* * *

Абдулла Қодирийнинг «Ўтган кунлар» романида Отабек ҳақсизлик, зулм, ифтироларга учраб, озгина кўнгил ёзиш учун бўзахонага қўнар экан, ҳофиз ундан қандай куй чалиб беришни сўрайди.

-- Билсангиз,ҳайдалиш куйини чалингиз, ажралиш куйини чалингиз.

Машшоқ ажабланиб, бундай куйни эшитмаганидан сўзлар экан, Отабек илтижо қилади:

-- Билмасангиз, билган куйингизни чалингиз.

Шундан сўнг машшоқ дуторда «Наво»ни чала бошлайди. Куй авж пардасига чиқа борган сайин бекнинг кўзларидан дув-дув ёш оқади... Фильмда атоқли ҳофиз Мурoджон Аҳмадий Машрабнинг «Ўртар» ғазалига басталанган ашулани «Наво» куйига омухталаб айтаркан, ниҳоятда таъсирчан нидо ажиб ширадор овоз ижросида дилларни жунбушга келтиради:

Агар ошиқлиғим айтсам,
куйиб жони жаҳон ўртар,
Бу ишқ сиррин баён этсам,
тақи ул хонумон ўртар.

Бу Машраб дардини, жоно,
ки ҳеч ким бошиға солма,
Агар маҳшарда оҳ урсам,
биҳишти жовидон ўртар.

* * *

«Бобурнома»да Кобул шаҳрида юз берган бир табиий фожеа эсга олинади. Заҳириддин Муҳаммад Бобур иштирокида бир хонадонда улфатлар жам бўлишиб, базми жамшид ўтказишаётган пайтда ер қаттиқ силкинади. Базм аҳли болохонада суҳбат қуришаётган эди. Даҳшатли зилзиладан ваҳимага тушган одамлар телбаларча ўзларини ерга отиб, тумтарақай қоча бошлайди... Бир машшоқ эса шу пайтда, эътибор қилинг: жонини қутқазиш ўрнига, ногаҳонда беихтиёр ўз дуторига ёпишади! У ўйлаган бўлса керак: бул ғариб жон бўлса бир гап бўлар. Қанчалик ваҳмнок бўлмасин, зилзила ҳам ўтар-кетар. Дутор омон бўлсин. Бунақаси топилмайди. Ўз ҳаётини хавф остида қолдириб, навосоз (куйловчи) мусиқавий асбобини азиз жонидан ортиқ кўрган. Уни ҳалокат хавфидан сақлаган.

Бобур Мирзо ўз касби ва ҳунарини қадрлаган бундай фидойи инсонларни беҳад қадрларди. Темурийзоданинг ўзи ҳам беназир куйчи-шоир эди. Умуман, ўзбекнинг оддий сипоҳийсидан то шаҳаншоҳига қадар шоир ўтган.

* * *

Мирзо Абдулқодир Бедилда шундай рубоий бор. Мазмуни қуйидагича:

Ўйлаб қарасам, мен вафот этибман, жасадимни тобутга солиб, қабристон томон олиб кетаяптилар. Одамларнинг елкалари узра тобут ичида тўлқинланиб бораётибману, хаёлимда онам бешигимни тебратаётибди... Мунгли алла айтиб ухлатаяпти...

Водариғ! Одам боласини бешикдан то қабристонгача мусиқа, наво, ҳар хил оҳанглар: она алласи, қасида ва марсиялар таъқиб этар экан. Ва бундан қочиб қутулиб бўлмайди.

ёнида ҳофиз олиб юрган.

«... Мавлоно Маҳмуд Ҳофиз ал-Муҳриқ ал-Хоразмийнинг ал-Муҳриқ (куйдирувчи) деб лақаб олишига сабаб шуки, унинг товуши таржийъалари (тўлқинлари) ўқлари отилганда заиф руҳлар нозик жойларига бехато тегарди... Агар қалблар тош мисоли ёрилса, алангасидан руҳларга учқун учиб келар ва ўз жаранглаган овозлари билан жонларни куйдириб, нағмалари билан танларни аланглатарди».

Мавлоно Маҳмуд ва бошқа ҳофизлар бизнинг етти иқлимга донғи кетган ҳазрат соҳибқиронга қандай хонишлар қилган? Унга қандай дилрабо, дилпазир ашулалар айтиб берган? Ниҳоятда нозик таъб-дид, нафосат идрокига ва нашъу намога эга бўлган Темур қандай куй ва мақомларни ёқтирган? Оғир, ҳалокатли дамларда, кайфичоғлик онларида, ғалаба нашидасини сурган чоғларида нечук тароналар, муножотлар, хиргойилар унга ҳамроҳ бўлган? Мовароуннаҳр ва муаззам Ҳиндистон мамоликида 330 йиллик жаҳоншумул салтанат ўрнатган алп инсон -- Заҳириддин Муҳаммад Бобурни қандай наволар ва рақслар асир этган? Ундан кейинги авлод -- бобурзода шоҳлар даврида-чи? Мусиқа усталари, қўли гул бастакорлар, созанда-ю, навозандаларга ҳомийлик қилган Алишер Навоий ҳамда Самарқанд султони Мирзо Улуғбек, жасур темурийзода ва шоир Ҳусайн Бойқаро замонларида қандай мусиқа асарлари жаранглаган? Орадан беш-олти асрлар ўтиб кетди. Мумтоз, мусиқий тароналар, таъсирчан куйлар, наволарнинг кўпи шоҳона саройларда, Ситораи Моҳи хоссаларда, базмгоҳларда, маҳобатли биноларнинг деворларида худди оҳанрабо тасмаларидай нақшланиб қолган.

* * *

Қўшиқ, бу — миллатнинг қаноти. Ўзига хос маънавий-руҳий шаҳодатномаси. Миллатдан холи қўшиқ йўқ. Қўшиқсиз миллат ҳам йўқ. Миллат учун бу қомус, байроқ, тамға, туғро, мадҳия (гимн) билан бирдай аҳамиятга эга. Инчунин, «гимн» -- мадҳия деганимиз ўзи қўшиқ эмасми? Миллатнинг қўшиғи!

Ўзбек зиёлилари сафида, миллатимизнинг маънавий-руҳий тарбияси, камолоти ва равнақида энг фаол хизмат кўрсатиб келганлар бу — бастакорлар, созандалар, хонандалар, раққосалар, машҳур яккахон ҳофизлардир. Мусиқа арбоблари ўзларининг ўта сезувчан, асл мўъжизакор, сеҳрли бармоқларини миллатнинг шоҳ томирида ушлаб турмоқлари даркор. Акс ҳолда, майда эҳтиросларга берилиш оқибатида, мусиқа қалб меҳригиёси, тарбия воситасидан шарм-ҳаёсиз тан ва овоз жазавасига, «сараҳбори оромижон»дан -- сарафканда (тубан) отарчиликка, чайқов ва сохтакорлик томон юзтубан кетади.

Куй ёки қўшиқ ҳақида роман ёзиш мумкин. Мен асосан миллий куйларимиз ҳусусида фикр юритдим. Қолганлари -- «миллий» бўлмаганлари-чи? Опера, балет, симфония, кантата, рок, романс-чи? Билағонлик қиламан деб ишни бузиб қўйишим мумкин. Бироқ бу менинг Ғарб мусиқасини ёқтирмаслигимни англатмайди. Ё бўлмаса, бу мавзуда фикр ва мулоҳазаларим йўқлигидан ҳам дарак бермайди. Республикамиз бутун дунё билан маданий муомала қопқаларини ланг очаяпти, ўзини бутун жаҳонга тақдим этаяпти. Биз санъатимиз билан ҳам хорижлик адабиёт, санъат, меъморчилик, касб-ҳунар шинавандаларининг қалбидан ўрин олишимиз зарур. Ўзимиз ҳам оламга янаям кенгроқ қарашимиз, бошқаларнинг ҳам «наволарини» тушунишга ҳаракат қилишимиз керак. Биламан: опера, балет, симфония жуда мураккаб санъат. Бу соҳаларда ҳам бизнинг овоз усталаримиз

Ҳар бир даврнинг, жамият ҳаётининг турли фаслларида хуш-нохуш садолари бўлади. Ўзининг ибтидоий-фожеий бошланиш чегарасидан то ёвузлик салтанатига айланиб, сўнгра паққос ёрилиб кетгунига қадар ўтган вақт ичида «СССР» аталмиш собиқ қурама мамлакатга бўйсундирилган 130 миллат ва элатлар ўзларини тенг, ҳур, озод, бахтиёр тасаввур этиб, шунга яраша қасидалар, мадҳиялар тўқидилар. Чунонам солланиб куйлашдики... Токи ўзларининг асл тутқунлик қисматини англаб етгунига қадар ҳолдан тойиб бўлишди.

Менинг кўз ўнгимда жамият бир неча марта янгиланди. Ва ҳар гал ўзини қайта қуришдан боши чиқмади. Кўҳна ва янги мадҳияларни айтиб чарчамади. Умуман, одамзод руҳияти қизиқ.

* * *

Сира-сира ёдимдан чиқмайди. Бир гал раҳматли набобат (ботаника) олими, кекса академик Қодир Зокирий билан учрашганимда, у бир зум ўйланиб, нигоҳини узоқ-узоқларга тикканча шундай деган эди:

-- Мен дунёдан ўтганимда, жуда ҳам истардимки, тобутим устида Берта Давидова «Муножот»ни куйлаб турса...

Шундай инсоннинг энг сўнгги тилаги -- мусиқа, мумтоз ашула экан. Бу тилак «Муножот»га шунчаки муҳаббат, чексиз ошуфталиккина эмас, балки интиҳойи илтижо, чуқур ихлос ва эътиқод ифодаси эди.

Қўшиқ жўғрофий чегара билмайди. Биз учун тожик, озарий ёки туркларнинг куй, тароналари ҳам дилбар, ёқимли. Аксинча, баъзан шундай бўладики, ҳатто бир халқнинг орасида қўшиғи бир-бирига ёқмайдиган кимсалар учрайди. Бировлар Шарқ мумтоз куйларини, мақом ижроларини жон қулоқлари билан тинглайдилар. Бошқалари Оврупо мусиқасига мойил. Баъзилар ҳинд ёки араб, италян ёхуд испан тароналарини ёқтиради. Кўпчилик миллий ашулаларга хумор. Симфоник куйлар оламида яшайдиганлар ҳам йўқ эмас. Майин миллий-лирик хонишларга ошуфта шинавандалар учрайди. Бу ерда қонуният йўқ. Ҳар кимнинг майли.

* * *

Гоҳо ўйга толаман. Ибн Арабшоҳ ўзининг «Ажоиб ал-мақдур фи тарихи мақдур» («Темур тарихида тақдир ажойиботлари») асарида шаҳодат беришича, соҳибқирон ўз юришларида, ҳатто жангу жадал маҳалларида ҳам

таҳсинга лойиқ анча асарлар ёзишди ва саҳналаштиришга муваффақ бўлишди. Афсус, ишкал жойи шундаки, иш биз истагандай юришиб кетмаяпти гоҳо. Сабаби, бу жабҳада Ғарб нағма-усуллари устазодаларимизнинг қалбларини булутдай қоплаб ётибди. Операнависларимиз, балет усталари, симфонияшунослар миллийлик томон астойдил қиё боқишмаяпти. Улар миллий мусиқа хазинасига рўй-рост нописандлик қилишмоқда. Кўп асарлардан ва саҳна томошаларидан ўзбекнинг ҳиди келмайди. Композитор жаноблар тушуниб олишмаяптики, Ғарбни Ғарб билан, ғарбона талқин ва ижро билан қойил қилиш қийин.

* * *

Миллат кишиларини, ватандошларни, қариндош ва маслакдош инсонларни муштарак, жозиб бир куч атрофида бирлаштирадиган, жипслаштирадиган куч бу мусиқа, куй, ашула, лапар ва рақс бўлади. Одамлар узоқ йиллик муҳожирликдан сўнг ўз Ватани билан илк бор дийдор кўришаётганларида, севинишаётганларида, узоқ сафарга чиқаётганларида, висол ва ҳижрон онларида куйлайдилар. Бошларига бахт қуши қўнганида, аччиқ тақдир ҳукми кучга кирганида куйлайдилар. Таваллуд ва ҳижрон онларида куйлайдилар. Тўй-томошаларда рақсга тушадилар, ёр-ёр айтадилар, аза кунлари зикр тушадилар, муножот қиладилар. Дилгир пайтларида сокин хирғойига изн берадилар -- ўзларини овутадилар. Бунда инсонларнинг тош қотган дийдаси юмшайди, симобдай эрийди, томирларида қони жўшади, аъзойи бадани сел бўлади... Одамзод боласи борки, курашиб куйлайди, куйлаб курашади. Калом, нутқ билан англатиб бўлмайдиган фикрни дардли наво, муножот, нидо, хониш ва турли оҳанглар билан ифодалаш мумкин.

... Радио ёки телевизор қулоғини бурайсиз. Кутилмаганда «Ушшоқ», «Чўли ироқ», «Баёт», «Самарқанд ушшоғи», «Ушшоғи Содирхон», «Насруллойи», «Абдураҳмонбеги», «Гиря», «Кўча боғи» оҳанглари таралади, ашулалар янграйди... Тасаввурингизда Маъруфхўжа Баҳодир, Рўзимат Жуманиёз, Фаттоҳхон Мамадали, Очилжон Отахон, Орифхон Ҳотам, Маҳбуба Ҳасанова, Жўрабек Наби ва бошқа ардоқли ҳофизларимизнинг қиёфалари гавдаланади. Нақадар бахтли онлар...

Ҳофизларга, бастакорларга, ашулани қиёмига етказиб айтадиган оромижон овоз соҳибларига ҳавасим келади.

Куйлаган шеърга жон киради. У кўз ва онг қароргоҳида парвоз қилиб, мусиқага, куйга эврилади. Самовий-сеҳрли оҳанг шеърнинг лисоний зуваласига қўшиб йўғрилади. Минглаб, миллионлаб дилларга оби замзам сингари сингиб боради. Қалбларни жунбушга келтиради. Синиқ кўнгилларга малҳам бўлади. Ожиз кўзларга ғойибона-ботиний нур ато этади. Қалб кўзларини очади. Умидсизланган ночор бечораларга куч бағишлайди. Мадорсизланган юракларга шифо индиради. Мусиқа, оҳанрабо куй ва дилрабо қўшиқнинг ўрнини бошқа ҳеч қандай мўъжиза билан қоплаб бўлмайди.

Агар менда инон-ихтиёр бўлганида, шифохоналар қошида фақат танани эмас, беморнинг руҳий ҳолатини даволайдиган махсус бўлмалар ташкил этардим. Вақти-вақти билан, уларнинг мижозига қараб, махсус шифобахш наволар, майин куйлар тинглашни, руҳий сокинликдан завқланишни маслаҳат берардим.

Илмий тадқиқотларга кўра, инсон тарбиясининг кучли, энг таъсирчан руҳий-ҳиссий омиллари орасида мусиқа биринчи ўринда туради. Муҳаббат эса тўққизинчи!

Сўнгги илтижоим — атоқли ҳофизларимиз, кекса, машҳур хонандаларимизнинг овозларини зудлик билан ёзиб олишимиз, шунга улгуришимиз керак. Бу ишни асло кечиктириб бўлмайди. Мулла Тўйчи ҳофиз, Домлаҳалим Ибодов, Жўрахон Султон, Маъмуржон Узоқов, Юнус Ражабий, Комилжон Отаниёзов, ака-ука Шожалиловлар қани?.. Улар бисотидан ёзиб олган нарсаларимиз кўпми? Булар бизнинг ҳақиқий бойлигимиз, такрорланмас тарихий-миллий маънавий қиёфамиз, барҳаёт бебаҳо обидаларимиз. Уларнинг овозларини, мумтоз одоб, мақом, нафасларини келажак авлодларга етказиш бизнинг бурчимиз.

* * *

Ай, Ўзбек диёри, она юртим, ота маконим. Аждодларимдан елкама-елка, қўлма-қўл не ҳасратда етиб келган Ватаним маним. Мен-ку қатордаги бир гоҳ ҳуд, гоҳ беҳуд кезиб юрган дуогўйингман. Ғолибо, ҳудди шуваждан оқ қоғоз юзини нам қилиб тураман. Худоё Худовандо, оппоқ сийнангга ҳеч қачон ғанимларинг оёқ босмасин. Алпомишларинг завол топмасин. Барчинойларинг, Гуландомларинг азоб чекмасин. Айтсам тилим, айтмасам дилим куядиган, ботиний дард-ҳасратларим биргина Ўзига ва биргина ўзимга аён. Бардошли иродамга хайрли кушойиш тилайман. Токим менинг кўчамда ҳам сайлгоҳ қурилсин. Кувноқ хандалар жаранглайверсин. Ашулахонликлар баравж бўлсин.

Навоий вилояти:

ИСТИҚЛОЛ ОДИМЛАРИ

У ўз ҳаётида юз берадиган янги ҳодисалар тўғрисида ўйлаб ҳам кўрмаган эди. Нуроталик оқсоқол Ёлғаш Қаршиев бутун онгли ҳаётини ва меҳнатини мактабга, биология муаллимлигига бағишлади. Бирон мансаб курсисига ҳам ўтирмади, топган камтарона маоши билан рўзғорини тебратиб келди. У ёлғиз бир ўзи эмас, балки унга ўхшаш минглаб оддий, софдил, чуқур ички интизомли, фақат ўз меҳнатига суяниб кун кечирган одамлар бир куни келиб, тамомила бошқача яшай бошлаши мумкинлигини хаёлларига ҳам келтирмаган эдилар. Лекин шундай бўлди.

УЙ БЎСАҒАСИДА ТУРГАН ЯНГИ ҲАЁТ

Аввал уларнинг турмуш тарзи ўзгарди. Олдинда бир қатор янгича яшаш йўллари кутиб турар эди: улар ё фермер бўлиши, ёки амалдор ёхуд тижорат билан шуғулланиши мумкин эди. Иккинчидан, ўз томорқа еридан қанча даромад қилолсанг — барчаси сеники. Ёлғаш ака ва унинг ўғиллари фермер бўлдилар. Янги жабҳада ҳамма иш хамирдан қил суғургандай силлиқ кетди, деб бўлмайди, албатта. Лекин уларни ўз мулкларини кўпайтиришга интилиш йўлидан ҳеч ким тойдиролмади. Нурота тоғларининг этагидаги Сойкечар қишлоғи ён-атрофлари фақат лалмикор ерлар бўлиб, бу ерда боғ ва токзорчилик умуман йўқ эди. Қаршиевлар оиласи эса бугун ўз боғлари ва токзорларидан мўл-кўл ҳосил етиштирмоқда. Уларнинг меҳнатларига узоқ вақт талаб бўлмай турди. Масалан, «қор тўплаш» усулини олайлик. Ахир бу усул сув танқис бўлган чўл ва дашт шароитларида жуда асқотади-ку! Улар яшаётган ерда умуман оқар сув йўқ эди. Қаршиевлар ер қаъридан обиҳаёт излади, бугун насосларнинг кучли босими остида буркираб чиқаётган зилол сувдан бутун қишлоқ баҳраманд бўлмоқда. Бу ерда кўк беда бир неча марта ўриб олиняпти, паррандачилик ривожланяпти, етиштирилган маҳсулотлар жамоа аҳли билан баҳам кўрилмоқда. Айниқса, «бозор иқтисодиёти», «фермерлик», «фойда» деган иборалар қулоққа чалина бошлагач, бу оилада ҳаёт тамомила ўзгарди. Албатта, бу сўзлардан аввал улар «мустақиллик» сўзини эшитиш бахтига муяссар бўлдилар. Айнан шу сўз қаршиевлар хонадонида ҳам, ҳаммамизнинг умумий хонадонимиз - Ўзбекистонда ҳам энг бош, энг эъзозли тушунчага айланди. Мустақилликка эришилганидан кейингина ҳамма қадрият ўз асл ҳолига қайтди: ердеҳқонлар тасарруфига ўтди, тадбиркорлар фаолияти учун кенг майдон очилди. Илгари Ёлғаш аканинг олдида: «Болаларимни қаерга жойлаштирсам экан, ўқишга борса - кира оладими, ёки уларга қандай иш топаман», деган ташвишлар пайдо бўлиши тайин эди. Қишлоқда ишсиз одам кўп, болаларни олисга жўнатса, ўзи қандай тирикчилик кечиради?

Ҳаёт ўзгарди-ю, болалари — Эркин, Илҳом, Тўлқин ва Аминжон - барчаси Сойкечарда қолди. Дашт ерни очишди, меҳнатлари қишлоқнинг ўзига керак бўлди. Оқсоқол неваралари тўғрисида ҳам ташвишланмайди. Улар бир этак, бари мустақиллик даврида ўсиб вояга етишяпти. Неваралари кўз олдида янги тарихни ўрганаётганидан кекса муаллим хурсанд. Ва улар бу янги тарихни ўз қўллари билан ижод қилишидан умидвор. Улар саф бўлиб юриб, тайёр ҳақиқатларни ёдлаб умрини зоега кетказмайди. Уларга ҳозирча ватанпарварликка оид шиорлар ва сўзлар ҳам зарур эмас. Қадрдон уйларининг остонасидан сув тўлиб оқаётган ариққа қараб югуришади, дарахтларнинг соясида қий-чув солиб ўйнашади, она ер ҳидига тўйиб яшайди, беда ғарамлайди. Мана шунинг ўзи уларни Ватанга меҳр руҳида тарбиялайди. Мактабни ҳам ўз майли билан танлайди: хоҳласа - ўзбекча мактабга боради, хоҳласа - инглизча ўқийди. Бир кун ўсиб, қарабсанки, Америкага боргилари келиб қолар ва ҳеч ким уларнинг йўлини тўсмайди.

Ёлғаш Қаршиевга бундай озодлик жуда-жуда ёқади. У уруғликдан тортиб ўғитгача фақат бошлиқларнинг рухсати билан бериладиган, «яккаҳол деҳқон» сўзини эса умуман ҳазм қила олмайдиган колхоз тузумидан озод. Чамаси, янги аср эшик қоқаётганга ўхшайди. Илоҳим, шундай бўлсин, халқнинг бахти очилсин.

СУРАТЛАРДА: *Ёлғаш ака Қаршиев неваралари қуршовида; Ё. Қаршиев ўғли Тўлқиннинг меҳнаткашлигидан мамнун.*

● ЎЗИНГНИКИ БОШҚАЧА-ДА!

СУЮБ ХАРИД ҚИЛИШЯПТИ

Йўлда кетаётган она билан қизалоқнинг гаплари диққатимни тортди.

-- Музқаймоқ ейсанми, қизим? Қанақасидан олиб берайин?

-- Шоколадлигидан. Ану бор-ку, ўзимизда тайёрланаётганидан.

-- Самарқанднинг музқаймоғидан дегин, болам.

Яқиндан бери, тўғрироғи, шу йилнинг июль ойидан бери «Самарқанд-Сингапур» қўшма корхонасида музқаймоқ тайёрланмоқда. Қисқа муддат ичида бу музқаймоқлар сифати, чиройли ўрами ва таъми жиҳатидан чет эл музқаймоқларидан қолишмаслиги аён бўлди. Қўшма корхона директори Ҳамроқул Қурбоновнинг айтишича, бу ерда мевали ва сутли музқаймоқлар ишлаб чиқарилмоқда. Хусусан, мевалисининг лимонли, қулупнайли, апельсинли хиллари мавжуд.

Нима учун бутун бошли қўшма корхонада музқаймоқ тайёрланмоқда? Биринчидан, бизнинг иқлим шароитимизда бу роҳатбахш егуликка йилнинг барча ойларида эҳтиёж сезилади. Иккинчидан, кейинги пайтларда музқаймоқ билан бизнес қилувчилар пайдо бўлди. Маълумки, музқаймоқнинг сақланиш муддати чекланган. Бунинг устига, қўлбола музқаймоқ тайёрлаб, сохта чет эл ёрлиқларини ёпиштириб сотиш ҳоллари ҳам учрамоқда. Самарқандда тайёрланаётган музқаймоқлар билан ана шундай ноҳуш ҳолатларнинг олди олинди.

Корхона Сингапур фирмаси томонидан ташкил этилган бўлса-да, италиялик мутахассислар самарқандликларга иш ўргатиб кетишди.

Болажонлар севиб харид қилаётган Самарқанд музқаймоқларини кўрганда, «Ўзимизда тайёрлангани барибир бошқача бўлади», деган фикрга қўшилгинг келади.

Гули ЧЕҲРА,
Самарқанд.

ВИЛОЯТ МУХБИРЛАРИ ХАБАР ҚИЛАДИЛАР

НУКУС:

Қораўзак туманида узунлиги 11,7 километрни ташкил қиладиган янги каналнинг қазиш ишлари жадал суръатларда олиб борилмоқда. «Есим» каналига туташадиган мазкур сув иншооти «Қуролпа» деҳқон-фермер хўжаликлари уюшмасининг бир неча минг гектар ер майдонларида сув таъминотини яхшилашга хизмат қилади.

Шу кунга қадар янги каналнинг 4 километрга яқин бўлагида қурилиш ишлари тугалланди. Унинг асосий бунёдкорлари бўлган 23-кўчма механизация колоннаси қурувчилари ушбу иншоотни жорий йил якунига қадар фойдаланишга топшириш мақсадида астойдил меҳнат қилмоқда.

Ҳайитбой АБДУСОДИҚ.

ЖИЗЗАХ:

Валентина Башинская бошчилигидаги геологлар гуруҳи Қўйтош кони ҳудудидаги Қримсой тепалигидан шишасозлик саноатида ишлатиладиган «кремний» ҳамда жимжимадор оқ гранит тош конларини топишди.

Сангтарошлар гранитдан ҳозирдаёқ тегирмон тошлари ясашга киришдилар. Яна бу ерда кичик технология асосида «Гранит» кичик корхонаси очиш режалаштирилди. «Кремний» хомашёси шиша идишлар ва ойна тайёрлаш учун Ғазалкент шиша заводига жўнатила бошланди.

Ҳ. НАБИРАЕВ.

АНДИЖОН:

«Намунали ижтимоий ёрдам кўрсатишда йилнинг энг яхши ходими» республика кўрик-танлови бу сафар Андижондаги Охунбобоев номли вилоят театри биносида ўтказилди. Соҳа ходимлари вакилларининг беллашувида Сурхондарёнинг Қумқўрғон тумани ижтимоий-таъминот бўлими ходими Фахриддин Йўлдошев мутлақ ғолиб, деб топилди. Сурхондарёликлар «Дамас» микроавтобуси билан тақдирландилар. Андижонлик Нилуфар Раҳмонқулова, наманганлик Басида Муҳаммадиеваларга иккинчи ва учинчи ўринлар насиб этди. Уларга республика Ижтимоий таъминот вазирлигининг қимматбаҳо совғалари топширилди.

О. ШОДМОНАЛИЕВ.

● БУХОРОНИНГ 2500 ЙИЛЛИГИГА

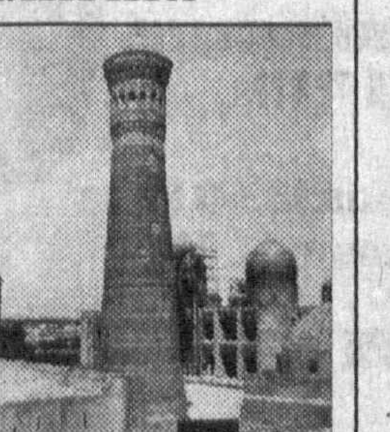

Кўҳна ва навқирон Бухоро шу йилнинг октябрь ойи иккинчи ўн кунлигида ўзининг кутлуғ 2500 йиллик юбилейини кенг нишонлайди. Бугун мўйсафид шаҳар улкан қурилиш майдонига айланган. Юбилей баҳона14 та аниқ тадбир асосида олиб борилаётган ишлар кўлами ниҳоятда кенг: улар шаҳардаги деярли барча меъморчилик ансамблларини қамраб олган. Юбилейга 16 та обидани таъмирлаш режалаштирилган. Айни чоғда бу ерда мамлакатимизнинг турли бурчакларидан, жумладан, Тошкент, Самарқанд, Қарши, Шаҳрисабз, Навоий, Жиззах вилоятларидан келган 250 дан ортиқ усталар иштирок этмоқдалар. Бухородаги осори-атиқаларни асл ҳолига келтириш учун 460 миллион сўмлик таъмирлаш ишлар бажарилиши керак. Шу кунгача 298 миллион сўмлик маблағ ўзлаштирилди.

МАСЖИДИ КАЛОН ЧИРОЙ ОЧМОҚДА

Биз бугун Масжиди Калон тўғрисида, у ерда олиб борилаётган бунёдкорлик ишлари, олтинқўлли фидоий инсонлар, аждодларимиз бетакрор санъатини улуғлаб унга замонавий руҳ ва сайқал бераётган меъмор усталар фаолияти ҳақида ҳикоя қилмоқчимиз.

Мустақилликнинг олти йиллиги байрами арафасида муҳтарам Президентимиз Ислом Каримов Бухоро нефтни қайта ишлаш заводининг очилиш маросимида иштирок этиб, ўша кунларда Бухоронинг ноёб тарихий ёдгорлиги — Масжиди Калонни ҳам келиб кўрдилар. Бу ерда таъмирлаш ишларининг бориши билан танишдилар. Йўлбошчимизнинг меъморлар ва усталарга қарата: «Сиз бу ерда бажараётган ишлар, мана шу таъмирланаётган тарихий обидалар келажак авлодлар учун абадий эсдалик бўлиб қолади», деб айтган сўзлари бутун Бухоро аҳлининг руҳини кўтариб юборди.

Масжиди Калон... Бу кутлуғ даргоҳга не-не улуғ зотларнинг пойқадами тегмаган, маҳобатли осмонўпар пештоқларига нигоҳлари тушмаган, дейсиз? У не-не даҳоларга, буюк пирларга қадрли даргоҳ бўлмаган дейсиз? Имом ал-Бухорий, Ғиждувоний, Баҳоуддин Нақшбанд, Абу Али ибн Сино... Улар ислом оламининг, жаҳон илмининг пешволаридир.

Маълумки, Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг қарорига кўра, бу ерда 106 миллион сўмлик иш бажарилиши керак эди. Таъмирлаш жараёнида қўшимча ишларни бажаришга тўғри келади. Натижада ҳозирча Масжиди Калонда 149,6 миллион сўмлик иш бажарилди. Масжиди Калонни таъмирлашга энг кўп ҳисса қўшган Бухоро илмий-таъмирлаш устахонасининг етакчи мураббий устаси Аҳмад Бобомуродов фаолияти тўғрисида сўз юритиш ўринлидир. Негаки, у 40 йилдан кўпроқ умрини меъморчиликка -- игна билан қудуқ қазишдек мураккаб санъатга бахш этди. Ҳазрат Баҳоуддин Нақшбанд, Абдуллахон, Арк, Модарихон, Мирзо Улуғбек, Навоий шаҳридаги Мирсаид Баҳром обидалари, Қосим Шайх дахмаларига унинг кўз нури, қалб ҳарорати йўғрилган. Аҳмад ака бошлиқ бутун жамоа фарзандлари Равшанжон, Раҳматжон, Раҳимжон Боймуродовлар, ака-ука Зариф ва Шариф Раҳмоновлар, Ёқубжон Обидинов, Баҳодир Ҳамдамов каби уста ва ишчилар ёзнинг жазирамасида темир ҳавозаларда ўзига хос жасорат кўрсатдилар. Бригада бу машҳур ансамблни қайта тиклаш ва обида бош дарвозасининг орқа деворини асл ҳолига келтиришда ихлос билан меҳнат қилди.

Натижада занжирнақш кошинлар яна аввалги ҳусн-тароватини кўз-кўз қилиб, ўзидан камалакранг нур тарата бошлади, маҳобатли ғиштин деворлар ўзининг асл улуғворлигига қайтди. Баландлиги 22 метр, эни 12 метрли ниҳоятда мураккаб услубли пештоқни Аҳмад Боймуродов бошлиқ бригада, масжиднинг ғарб тарафини эса уста меъмор Ибод ака Маҳмудов бошлиқ жамоа таъмирдан чиқарди.

Бажарилган ишлар сифатига назар ташлаймиз. Шу жараёнда айрим муаммолар ҳам пайдо бўлди. Маълум бўлишича, кўҳна обидани тиклашда бухороча қадимий меъморчилик санъати талаблари бош мезон бўлиши керак эди. Аммо ғиштлар сифатидан кўнгил тўлмайди. Кошинлар олисдан келтирилишини айтмайсизми? Қадимда бу қурилиш материаллари четда эмас, балки шу ерда тайёрланган. Ҳозир Тошкентдан келтирилаётган кошинларнинг ҳаммаси ҳам бир-бирига мутаносиб эмас. Уларни бир амаллаб, бир-бирига мослаштириб юборишга тўғри келади. Ютқазилган вақт, транспорт харажатлари — буларнинг барига ортиқча маблағ зарур.

Кези келганда шуни айтиш керакки, илмий-таъмирлаш устахонаси ҳузурида чоғроққина кошин тайёрлаш цехи бор. Бироқ унинг қуввати билан бугунги кенг қамровли ишларни бажариб бўлмайди. Уни кенгайтириш, қувватини ошириш тўғрисида бош қотирилса, хайрли иш бўларди.

Минораи Калонга қанот мисол куч ва буюклик бағишловчи МасжидиКалон бугун янада яшариб, ўзлигини бутун бўй-басти, таровати билан намоён этмоқда. У гўё ёш наслларга узоқ мозийдан ҳикоя сўйлаётгандек, аждодларимиз буюк жасоратларига ҳамду санолар айтаётгандай туюлади.

Масжиди Калондаги сўнгги пардозлаш ишларини ниҳоясига етказган моҳир уста Аҳмад Боймуродов ва уста Ибод Маҳмудовлар ҳозир Мир Араб мадрасасининг олд қисми пештоқларидаги кошинкорлик ишларини қизғин бошлаб юбордилар. Бу улуғ ва машҳур обида меъморларнинг ақл-заковатлари, бунёдкор қўллари билан сайқал топишига, бетакрор гўзалликлари турфа гуллар сингари чирой очишига, юбилей кунлари ҳар бир меҳмон учун меъморий гулдаста бўлишига шубҳа йўқ.

Сафар АҲМЕДОВ,
«Бухоро ҳафтаномаси» шаҳар газетаси муҳаррири.

Навоий вилояти:

ИСТИҚЛОЛ ОДИМЛАРИ

Мустақиллик мафкураси иқтисод ва маънавият бирлигини таъкид ва тасдиқ этиб келаётир. Ва бутун мамлакатда инсон шахсининг интеллектуал, жисмоний ва руҳий тараққиёти учун барча шароит яратилмоқда. Навоийликлар фахрлансалар арзийди, уларнинг шаҳрида ва атроф қишлоқларда аъло даражада маданий-маърифий база мавжуд. Спорт майдончалари, сув ҳавзалари киши ҳавасини келтиради. Жаннатмисол ҳаётни орзу қилиб ўтган хатирчилик Пўлкан шоир бу манзарани кўрса қувонмасмиди?! Ахир, унинг Олтинсойдаги ҳамқишлоқлари ва барча ўзбекистонликлар бугун ҳақиқий ватанпарварлик ҳис-туйғулари билан яшамоқдалар, маърифатга ва маданиятга интилмоқдалар. Бу жойларни энига ва бўйига кезиб чиққан ўлкашунос Борис Степанович Шалатонин ватанпарварлик, туғишган ўлкага муҳаббатнинг ёрқин намунасини кўрсатмоқда. У ўз кашфиётлари тўғрисида вилоят газетасига мунтазам ёзиб туради.

МАЪНАВИЯТ ФИДОЙИЛАРИ

Қизилтепа туманидаги «Хадича» фирмаси аъзоси Дилафруз Давронова эса қадимги зардўзлик ҳунарининг чевари. Бўстон, Учтут ва бошқа қишлоқлардаги санъат мактабларида мусиқага ва рақсга ҳавасманд болалар астойдил тарбияланмоқдалар. Зарафшон шаҳар халқ таълими бўлими мудири Галина Аксючиц ҳам болаларимиз тарбиясининг фидоийларидан. Шаҳар мактабларида тарих, она тили, эстетика каби, озод шахс тарбияси учун зарур фанлар чуқур ўрганилмоқда. Навоий вилояти марказидаги маданият муассасалари, жумладан, «Фарҳод» маданият уйи ҳам худди шу мақсадларга хизмат қилмоқда. «Ширин» маданият уйида директор бўлиб ишлаётган Сусанна Баклуновани айтмайсизми? Дарвоқе, у ўзи бошлиқ маданият масканида республикада машҳур хор жамоасини ташкил этди, бу хор бисотида жаҳон хор санъатининг ноёб асарлари бор. Уларнинг қўшиқларини навоийликлар севиб тингламоқдалар.

Мустақил демократик ривожланиш йўлидан бораётган давлатимизда юксак орзу-интилишлар ва мунаввар мақсадлар муносиб рағбат топмоқда. Нурота тарих музейининг раҳбари Жўрақул Сафаров ўз ишининг жонкуярларидан бири. Одамлар табаррук деб санайдиган Нурота чашмасини у музейнинг таркибий бир қисмига айлантирди, устини қуббасимон иншоот қуриб ёпди, атрофларини обод қилди. Жўрақул Сафаровнинг шахсияти ва унинг музей билан боғлиқ фаолияти халқ эҳтиромига сазовор бўлди.

Туманда маърифат ва маданиятнинг ўз заҳматкашлари бор. Муаллим Бобораҳим Омонов бошланғич синфлар учун дидактик аҳамиятли ўқув қўлланмалари туркумини яратиб, чоп эттирмоқда. Улар республика нашриётлари ва кўзга кўринган педагог олимларнинг ҳам диққатини тортди. Буни Б. Омонов бир вақтлар тасаввур ҳам қила олмас эди.

ҚИЗИЛҚУМНИНГ ЯНГИ МАНЗАРАЛАРИ

Қизилқум минтақаси - турфа ранг кўринишли ўлка. Бу ерда саратоннинг оташин иссиғига чидаш осонмас. Қиши эса қутб совуғини эслатади. Бироқ бу заминга табиат бошқа томондан қарашган. Кўз илғамас қум саҳролари бағрида беҳисоб бойлик - олтин яширинган. Кейинги йилларда саҳро бошқа хил хазиналарини ҳам инъом эта бошлади...

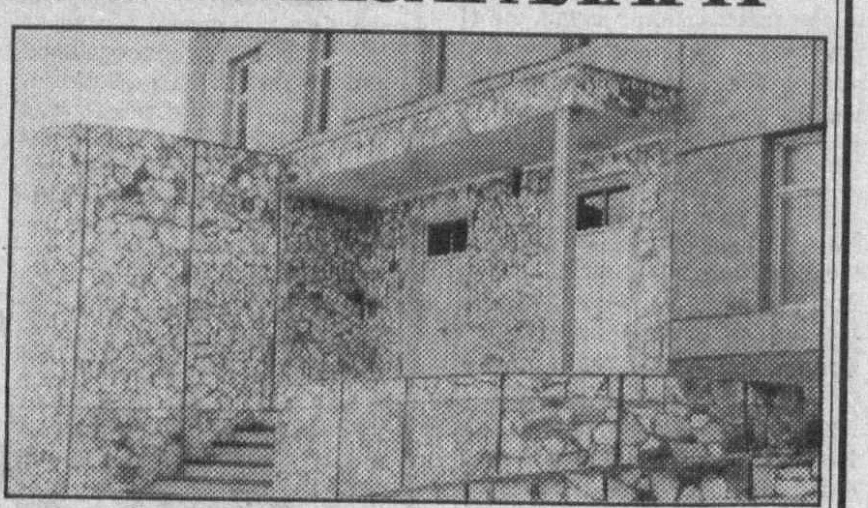

Бу ердаги шаҳарлар, заводларнинг дунёда қиёси йўқ. Мурунтов, Белтов, Зарафшон, Учқудуқ шаҳарлари аҳолисининг турмуш тарзи ҳам ўзгача. Бу ерда кончиларнинг учинчи авлоди дунёга келиб, вояга етмоқда. Ва аллақачон Қизилқумдаги ҳаётнинг тамойилларини чуқур англаб етишган. Бу - маълум бир муддатларда режа билан бериладиган ичимлик суви. Бу - Ер йўлдошлари орқали алоқа қилинадиган Денвер телефонлари. Бу - кўкда бир парча туман пайдо бўлиши биланоқ учиши тўхтатиладиган тайёралар. Бу - энг замонавий параболик антенналар ва хилма-хил телевизион дастурлар. Ва, ниҳоят, бу ердаги ҳаётнинг «катта ердан» олисдалиги... Бу ердаги аҳолига янги тоифадаги аҳоли қўшилмоқда. Улар - саҳро бағридаги шаҳарларда йиллаб яшаб, меҳнат қилаётган америкаликлар, инглизлар. Шу боисдан Қизилқум йўлларида маҳаллий автомобиллардан кўра хорижий русумли машиналар кўпроқ кўзга ташланади...

Ана шундай ғаройиб ўлка, бу Қизилқум.

Мустақиллик йилларида саҳро жонли ҳаётининг бўёқлари тўхтовсиз бойиб, янада кўпайиб бормоқда. Бу ерда «Зарафшон-Ньюмонт» қўшма корхонаси дунёга келди. Маҳаллий олтин ва нодир тошлардан кўзни оладиган буюмлар, тақинчоқлар тайёрланмоқда. Кўчалар ва майдонлар тобора чирой очяпти. Ахир океан ортидан бизнесчиларнинг ташрифи одатдаги воқеага айланмоқда. Улар ташрифидан мамнун бўлиш керак-ку?!

Қизилқум шаҳарларида юз бераётган ўзгаришларга бу ерларнинг қадимги хўжайинлари - туялар йўл четидан ҳайратланиб боқади... Йўқ, улар Қизилқумнинг замонавий ҳаётига бегоналашиб қолган эмас. Аксинча саҳродаги ҳозирги ҳаётнинг узвий бўлакларидир. Туяларнинг майин ва иссиқ жуни «Далол» фирмасида ишлаётган қизларнинг қўлида момиқ одеялларга айланмоқда.

СУРАТЛАРДА: ***Бўстон қишлоғидаги санъат мактабида; «Фарҳод» маданият уйи-навоийликларнинг севимли оромгоҳи; Нурота туманидаги янги туғруқхона.***

(Навоий вилояти бўйича мақолаларни Катерина Белугина тайёрлади. Суратларни В. Дёмин олган).

БУЮК БОБОКАЛОНИМИЗ МЕРОСИ ЎРГАНИЛМОҚДА

Мирзо Улуғбек номидаги Тошкент Давлат университетида «Амир Темур ва Темурийлар даврида Марказий Осиё ва Европа» мавзуидаги халқаро илмий анжуман очилди. Европа Иттифоқи «ТАСИС» дастурининг «Тарих» лойиҳаси доирасида ТошДУ, Буюк Британиянинг Эксетер университети, Франциянинг Ренн-II университети ҳамда Даниянинг Фредериксберг Семинарияси ҳамкорлигида ташкил этилган ушбу анжуман буюк бобокалонимиз Амир Темур давлатининг тарихи, унинг дунё мамлакатлари билан алоқалари ва Темурийлар даври маданиятини ўрганишга бағишланди.

Анжуманда Европа мамлакатлари ва Ўзбекистондаги етакчи тарихчи олимларнинг Амир Темур ва Буюк ипак йўли тарихига оид ғарб олимларининг тадқиқотлари, илк ўрта асрларда Европа ва Марказий Осиё алоқалари, замонавий ахборот технологияси асосида тарих фанини ўқитиш каби мавзулардаги маърузалари тингланди. Анжуманда Темурийлар даври тарихини ўрганиш бўйича мамлакатимизда улкан ишлар олиб борилаётгани, бу борада жаҳон олимлари билан амалий ҳамкорлик яхши самара бераётгани таъкидланди.

(ЎзА)

• МУТОЛАА

ОРИЯТ ШАЖАРАСИ ҲАҚИДА ҚЎШИҚ

Қашқадарёда Ғози Раҳмон деган полвонкелбат, соддакўнгил бир ёзувчи бор. Ёши элликни хатлаб, олтмишга юз бурган бўлса-да, у кишининг ғайрат-шижоати унча-мунча қирчиллама йигитникидан зиёд. Ўзиям тинимсиз ёзади. Шу чоққача қатор китоблари босилиб чиққан. Республика матбуот нашрларида ҳам унинг долзарб масалаларга бағишланган таҳлилий, таклифларга бой мақолалари тез-тез кўриниш бериб туради.

Хуллас, яқинда ана шу одамдан қалингина конверт олдик. Бунгача ҳам таҳририятимизга ундан даста-даста мақолалар келиб турарди. Акамиз яна бир ғайрат қилибдилар-да, деган ўйда конвертни очдиму, гап нимадалигини тушундим. Ёзувчи ўзининг янги нашр этилган «Соҳибқирон юртининг полвонлари» номли китобини жўнатибди. Э-ҳа, эсладим, бундан сал бурун учрашганимизда Ғози ака нашриётда чоп этилиш арафасида турган мазкур асари ҳақида тўлқинланиб сўзлаб берган эди. Дарҳақиқат, мўъжазгина бу китобчага материаллар тўплаш учун унинг нечоғли елиб-югурганлиги, қанчадан-қанча одамлару полвонлар билан ҳамсуҳбат бўлганлигидан хабарим бор. Қисқаси, асар бир неча йиллик заҳматли ижодий изланишлар самараси ўлароқ, юзага келган эди.

Китобчадан ўрин олган нафақат Қашқадарё воҳасида, балки республикамиз ва ҳатто узоқ-узоқ хорижий элларда ҳам ўзбекнинг довруғини таратган машҳур полвонларимиз ҳақидаги ҳикояларни мароқ билан мутолаа қилиб чиқдим. Хусусан, унда самбо бўйича қаторасига собиқ Иттифоқ ва жаҳон чемпионлигини қўлга киритиб, номлари тилларда достон бўлган машҳур курашчилар Хушвақт Рўзиқулов, Сайфиддин Ҳодиев ҳамда Маҳмудхон, Хайрулло, Саиднаби, Қаландархон сингари элимизнинг ўнлаб назаркарда полвонлари ҳаёти, мардонавор ғалабалари ва орияти бахшиёна оҳангларда, завқ-шавқ билан ҳикоя қилинади.

Китобга муҳаррирлик қилган чироқчилик ижодкор Бердиёр Жумаев унинг муқаддимасида ёзганидек, «Полвонлик -- Тангри иноятидир. Бани башар фарзандлари азал-азалдан ҳамиша ўз элининг ориға қалқон, кўксини шараф ва ғурурга тўлдирувчи имкон сифатида полвонларнинг зўрларини қадрлаб келган. Бебаҳо истиқлол туфайли полвонлар яна қадр топмоқда». Бунинг натижасида Алпомиш келбатли, шижоати баланд полвонларимиз тағин юксак давраларда зафар қучишиб, ўзбекона орият шажарасини давом эттиришаяпти. Бугунги нурли кунларимизда мана шундай китобларнинг нашр этилиши айни муддаодир. Зотан, уни мутолаа қилган ёшларимиз қалбида полвонликка нисбатан меҳр-муҳаббат, иштиёқ туғилиши, шубҳасиз. Демакки, келажакда улар орасидан ҳам елкаси ерга тегмайдиган машҳур полвонлар етишиб чиқажак. Китобча мана шундай эзгу мақсадларга хизмат қилиш билан ҳам бениҳоя қадрлидир.

Ғафур ШЕРМУҲАММАД.

• ЛУҚМА

ЭСДАН ЧИҚҚАН ЭСКИ ГАПЛАР

Яқинда қозоғистонлик дўстларимиздан бир гуруҳи байрам баҳона юртимизга меҳмон бўлиб келди. Пойтахтимизнинг сўлим хиёбонларини айландик, равон кўчаларни, йирик қурилиш иншоотларини фахр билан томоша қилдик. Очиғини айтиш керак, дўстларимиз шаҳримиздаги ўзгаришларни кўриб хурсанд бўлишди, тўғрироғи ҳавас ҳам қилишди.

Меҳмонларни Тошкент тумани ҳудудидаги Кеден божхона постида кузатадиган бўлдик. Бовурларимиз билан «яна кўришгунча», дея хайрлашдик...

Иттифоқо, туман ҳудудига кираверишда қачонлардир ўрнатилган лавҳага кўзим тушди. Минг афсуслар бўлсинки, унда ўқлоғдай ҳарфлар билан «Ўз ССР, Тош. обл., Тошкент райони», деган сўзлар қайд этилган эди. Этим жимирлаб кетди. Мустақиллигимизнинг олти йили давомида шу ёзувга туман мутасаддиларининг кўзи тушмаганига, очиғи, ҳайрон бўлдим.

Тўғри, туман раҳбарларининг чиндан ҳам иши кўпдир. Ҳудуд айланиб, одамлар билан суҳбатлашиб, диққатга сазовор жойларни кўздан кечиришга вақти камлик қилар... Аммо нима бўлганда ҳам бу ҳолатлар оқлагулик эмас.

Бу муаммони Тошкент тумани ҳокимлигига қўнғироқ қилиб айтишимиз мумкин эди. Аммо уни матбуот орқали маълум қилишни афзал кўрдик. Чунки яна аллақаерлардадир ана шундай эсдан чиққан эски гаплар, дабдабали шиорлар бордир. Зеро, ушбу луқма сабаб улар ҳам тегишли сабоқ чиқарсалар...

Ўктам МИРЗАЁРОВ.

ҚАДИМГИ ҚЎЛЁЗМАЛАР БИЛАН ТАНИШУВ

Абу Али ибн Сино номидаги Бухоро вилоят кутубхонасида Ҳиндистондаги бутун дунёга машҳур Рампур Раза кутубхонасида сақланаётган ноёб қадимий қўлёзмалар кўргазмаси очилди.

Қадимий қўлёзмалар кўргазмасини тантанали очиш маросимида буюк мутафаккирларни етиштирган икки давлатнинг анъанавий дўстлиги тобора мустаҳкамланаётгани, фан ва маданиятнинг турли соҳаларида, шунингдек, бошқа йўналишларда ҳам алоқалар муваффақиятли ривожланаётгани қайд этилди.

Кўргазма Ҳиндистон мустақиллигининг ярим асрлик юбилейи ҳамда Бухоронинг 2500 йиллигига бағишлаб ташкил этилган. Бухоро вилояти ҳокими С. Ҳусенов, Ҳиндистоннинг Ўзбекистондаги элчихонасининг биринчи котиби Квадра Вини нодир экспозиция билан танишдилар.

И. САФАРОВ,
ЎзА мухбири.

Дунёнинг 11 мамлакатидан 52 иштирокчи!

Fairtrade — Олмониянинг кўргазмалар ташкилотчиси Сизни

elcom Asia 97 elcom Office 97

Кўргазмасига таклиф этади.

(1997 йил 30 сентябрдан 3 октябргача, ЎзЭкспоМарказ, Тошкент ш.)

Ўрта Осиёда йирик тадбирлардан бири бўлган 4-халқаро энергетика, компьютер техникаси, телекоммуникациялар ва офис жиҳозлар кўргазмасига хуш келибсиз!

Ўзининг янги технологиялари ва маҳсулотларини намойиш қилиш учун бу ерда дунё бозорининг пешқадамлари йиғилган. Тошкентда мутахассислар билан қулай учрашиш имкониятидан фойдаланинг!

Иш вақти
10.00дан 18.00гача.

Fairtradeнинг
700084, Тошкент ш.,
Амир Темур кўч., 107. Пав. № 3.
Тел.: (3712) 34-54-95.
Факс.: (3712) 34-44-60.

ЎзЭкспоМарказ
700084, Тошкент ш.,
Амир Темур кўч., 107.
Тел.: (3712) 34-45-45.
Факс.: (3712) 34-54-40.

Ташкилотчилар:
fairtrade Messe und Ausstellungs GmbH

Lassen Sie sich begeistern!

082 uz

АПАЛЬГИН
АНАЛЬГИН -500 мг

аналгинлаштирувчи ВОСИТА

Шаҳар дорихоналаридан сўранг

Сурхан аджанта фарма лимитед

АҚШда амалий тажриба ўташ учун янги имкониятлар

"АЙРЕКС" замонавий, долзарб соҳалар бўйича малакасини ошириш нияти бўлган ўзбекистонликларга ўзининг янги дастурини таклиф қилади. Мазкур дастур АҚШда амалий тажриба ўташ ва тадқиқотлар ўтказиш учун ажойиб имкониятдир. Ижтимоий ва гуманитар фан соҳалари билан боғлиқ грантларимиз келажагингизга ижобий таъсир қилади, деб умид қиламиз. Дастур бизнесменлар, тадбиркорлар, давлат хизматчилари, нодавлат корхоналарнинг ходимлари ва олимларга мўлжаллангандир.

Номзодлар 25 ёшдан 55 ёшгача бўлишлари мумкин.
Инглиз тилини билиш талаб қилинади.
TOEFL топшириш шарт эмас.
Сизларни кутамиз.

Маълумот учун телефонлар: 41-59-97, 41-42-13.
Манзилимиз: Тошкент, Навоий кўчаси, 6/2, IREX.

105uz

Алишер Навоий номидаги КАТТА ТЕАТР

3 октябрь соат 18.00 да ва
5 октябрь соат 17.00 да

ПРЕМЬЕРА

Ф. АМИРОВ.
"МИНГ БИР КЕЧА".
2 пардали балет.

Касса ҳар куни
соат 9.30дан 19.00гача ишлайди.
Телефон: 133-90-81.

108

Ҳамза тумани давлат солиқ инспекцияси жамоаси инспекция ходими М. Тюринага отаси

Бахтиёр ГУЛМЕТОВнинг

вафот этганлиги муносабати билан чуқур таъзия изҳор этади.

(Газетанинг навбатдаги сони 23 сентябрь, сешанба куни чиқади).

ХАЛҚ СЎЗИ • НАРОДНОЕ СЛОВО

Бош муҳаррир
Аббосхон УСМОНОВ

МУАССИСЛАР:
Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси Кенгаши ва Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси

БЎЛИМЛАР:
Парламент 133-57-34;
Хатлар 136-55-39;
Ҳуқуқ ва қонунчилик 136-37-85;
Иқтисодиёт 136-36-65, 136-07-94;
Маънавият 136-35-60;
Тунги муҳарририят 133-10-28;
Эълонлар 136-09-25.

Рўйхатдан ўтиш тартиби № 0001
Буюртма Г — 0594, 34.114 нусхада босилди, ҳажми — 2 табоқ. Офсет усулида босилган.
Қоғоз бичими А—2
Газета IBM компьютерида терилди ва операторлар Рустам АЗИМОВ ва Иван РЕШАНОВ томонидан саҳифаланди.

МАНЗИЛИМИЗ:
700000, ГСП,
Тошкент шаҳри,
Матбуотчилар кўчаси, 32-уй.

Навбатчи муҳаррир — Н. Тошев.
Навбатчи — Қ. Норқобил.
Мусаҳҳиҳ — Ф. Бободўст.

«Шарқ» нашриёт-матбаа концерни босмахонаси. Корхона манзили: «Буюк Турон» кўчаси, 41. Босишга топшириш вақти—21.00 Босишга топширилди — 22.30 1 2 3 4 5 6